

„Egyetlen kitörési pontként az *integráció* kínálkozik. A szétforgácsolódás és a párhuzamosságok helyett ez az erők összefogását jelenti. Ez nemcsak személyekre, hanem testületekre is érvényes.”
Milyen lesz a negyedik korszak? ► 3. oldal

„Arra törekszünk, hogy a múlt értékeit is kutassuk, ugyanakkor a jelenkor kérdéseivel is foglalkozunk, és távlatokat is nyissunk.”
Beszélgetés a Credo főszerkesztőjével ► 7. oldal

„A kérdőíves vizsgálat az egyháztagokra (körülbelül 300 ezer magyar állampolgárra) reprezentatív, ezeröttszáz fős mintavétellel készült. Ilyen jellegű, széles körű és mélységű kutatás a rendszerváltozás óta nem zajlott a történelmi egyházak körében.”
Evangelikusnak lenni Magyarországon 2010-ben ► 13. oldal

Cigánymissziói nap ► 5. oldal
Akik mertek nagyot álmodni ► 6. oldal
Megtorlások 1849 és 1956 után ► 8–9. oldal
Fakanál vagy teológia ► 10. oldal
Ahol a boldogságot találjuk ► 11. oldal
Felügyelők országos konferenciája ► 13. oldal

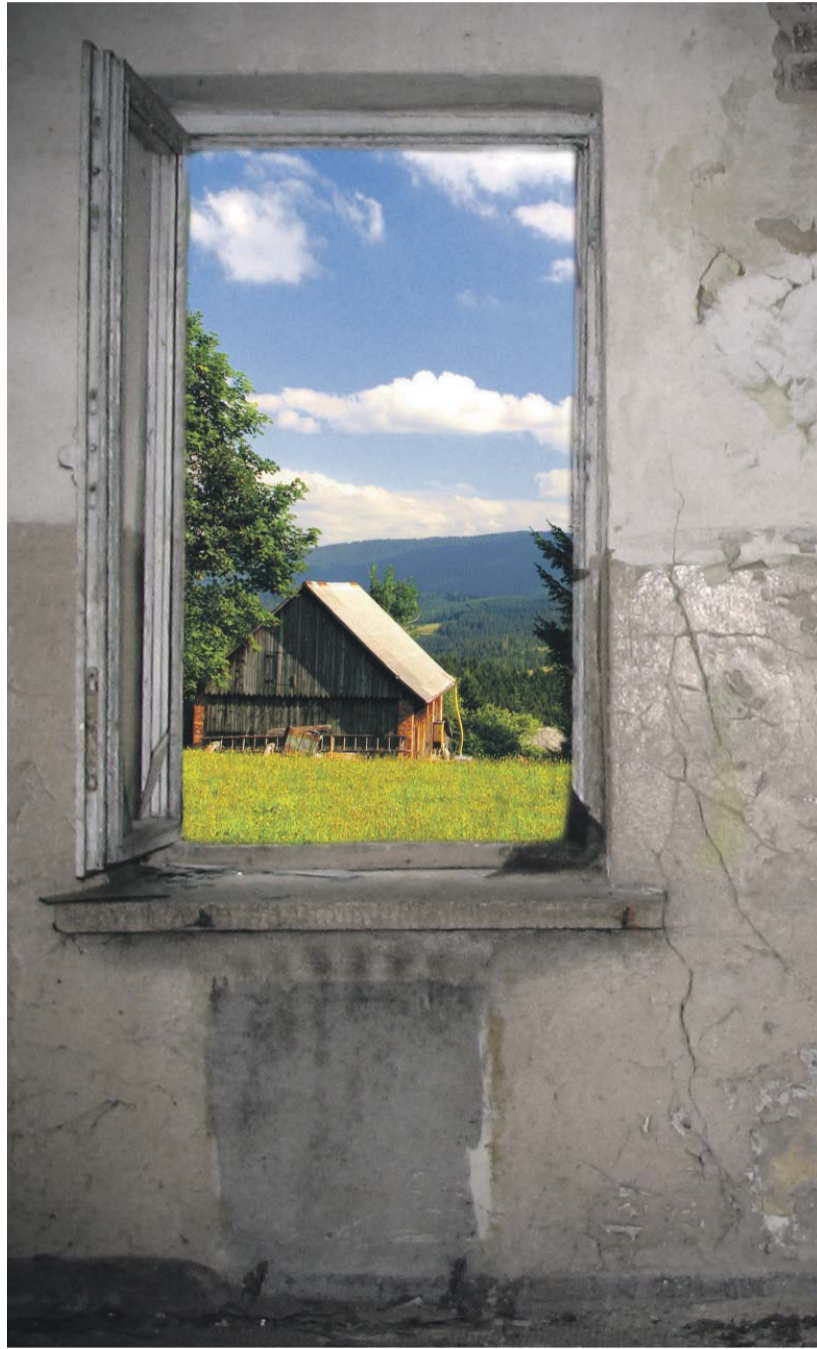
SEMPER REFORMANDA

„Így megy ez most is mindenütt. Ahogyan közeledik a világ vége, úgy nő az emberek háborgása és tombolása Isten ellen, ócsárolják és káromolják Isten igéjét, pedig bizonyosan tudják róla, hogy ez Isten igéje és az igazság. Emellett megannyi szörnyű jel és csoda mutatkozik az égen és majd minden teremtményen, retentő fenyegetést hirdetve. Gonosz és nyomorúságos idő ez, gonoszabb Jeremiásénál is. Hanem így lesz ez, és így is kell lennie, hogy a gonoszok megerősödjenek, és azt énekeljék: Pax, van még időnk; de íme, így is beteljesedik Isten akarata, bár a jelek minden fenyegetése olyan, akár a szélbe írott szó, mígnem (amint Szent Pál mondja) veszedelem jó rájuk nagy hirtelenséggel, és elpusztítja őket, mielőtt észbe kapnának (1Thessz 5,3). De Krisztus megtartja a tudó szíveket, akiknek kedvéért e gyalázatos időben igéje fényeskedik; amint Babilóniában is megtartotta Dánielt és a hozzá hasonlókat, akikért Jeremiás jóvendölése fényeskedett. Dicséret és hála legyen az Úrnak, az Atyával és a Szentlélekkel együtt, az egyetlen Istennek mindenek felett az idők végezetéig. Ámen.”

► *Luther Márton:*

Előszó Jeremiás próféta könyveireh (Szita Szilvia fordítása)

A Szentháromság ünnepe utáni utolsó előtti vasárnap a reménység vasárnapja

Őszi elcsendesedés megnyugvást keresőknek

■ RIBÁR JÁNOS

Ősszel a természet pihenni készül, elegáns és könnyed mozdulattal leteszi színes nyári ruháját, ritkul az eddig sűrű zöld lomb, és lassan keresztüllátunk az ágak között. Fonnyad a szálás fű, virágszirom- és falevélkeveréket fújdogál a csendes őszi szél, szelíd eső permetezi a földet borító barnás avarszőnyeg.

Elköltöztek kedvenc vándormadaraik, gazdátlanul maradtak a kisebb-nagyobb fészkek, és eltűntek a színes pillangók, de az ősznek is megvan a sajátos bogárvilága, a sokszínű élővilág. Bár hazánkban ezen a táján nincsenek hegyek és völgyek, mégis eszünkbe juthat *Petőfi Sándor* zseniális költői képe: „Még nyílnak a völgyben a kerti virágok, / Még zöldel a nyárfa az ablak előtt, / De látod amottan a téli világot? / Már hó takarja el a bérci tetőt.” S ebben az összefüggésben minket ez a fájó tétel foglalkoztat, *Petőfi Sándor* megfogalmazásában: „Elhull a virág, eliramlik az élet...”

Ugyancsak szomorúságtól átszótt és megrendült költői hang szólal meg páratlanul szépen *Zelk Zoltán* *Ez már az ősz* című versében: „Ez már az ősz. Itt-ott még egy tücsök / dalt próbál szegény, a füvek között. / Szakad a húr, szétfoszlik a vonó – / nem nótaszó ez már, de búcsúszó.”

Mert itt van a mulandóságra emlékeztető ősz, a természet pihenni készül. S mi hova készülünk? Készülünk egyáltalán valahová? Vagy csak vakon tapogatjuk életünk romjait? Vagy kozmetikázzuk azt, amit gyógyítani kellene?

Zelk Zoltán gyönyörűen fájdalmas versének utolsó strofája készített merengésre: Dideregve dideregő fák között! / úgy tűrni deret, havat, vak ködöt, / tudni, tavasszal élni támadok. – / Nehéz a szívem. Mást nem mondhatok.”

Milyen szép is az Isten teremtette világ! Még a zamata is különleges az ősszel érő, piros és sárga almának, a fürtökben csüngő szőlőnek, a komorodó időjárás ellenére is mosolygós, nagy szemű szilvának, a sárgálló körtének. A csodálatosan szép világ mindenható Gazdája előtt megrendült szívvel borulhatna le az ember, ha lenne ideje egy kicsit megállni és elcsodálkozni a teremtett valóság szépsége felett. Ha lenne időnk megköszönni Istennek ezt a csodálatos éléskamrát. Nyár derekáig ringó gabonamezők voltak, ezért lehet foszlós fehér kenyereink, de az őszi gyümölcsök is hálaadásra kellene, hogy indítsanak bennünket.

Az őszi természet különleges szépsége tapintatosan figyelmeztet bennünket, ideges és rohangáló embereket az idő múlására, amelyet *József*

Attila utánozhatatlan költőiséggel így fogalmazott meg: „Szalad a puli pillanat, / fagygon koppantja körmeit.” (*Tiszazug*)

Tengernyi szépséges idézettel állhatnánk még elő, mely mindenkit az élet mulandóságára figyelmeztet, csak mi – nehezen érthető módon –

„Készülünk egyáltalán valahová? Vagy csak vakon tapogatjuk életünk romjait? Vagy kozmetikázzuk azt, amit gyógyítani kellene?”

se meghallani, se értelmezni nem szeretnénk ezt a helyzetet, mert szellemi kufárokként fausti üzletelés felé hajlítjuk szívünket: „S idő, állj meg egy pillanatra, s ti rohanó percek, várjatok” (*Goethe*), s mindig el tudnánk mondani, hogy még csak ez vagy csak azt szeretnénk megvárni.

Őszi elcsendesedés!

Masszív vagy karcsú tornyú épület a falu vagy a város szívében: vasárnapként hívogatóan tárja ki minden ajtaját az életvándorok előtt, az Isten hívogató szeretetét jelképezve. S a templomépületek mellett nagyon sok helyen mindennap nyitva tartják ajtóikat a gyülekezeti házak, hogy a hívogató ne korlátozódjék csak a megszentelendő vasár- és ünnepnapokra. Az őseink által alkotott méretes épületek az Isten befogadó, elrejtési akaró szeretetének meghatározó jelképei, hogy helyet, módot, alkalmat nyújtsanak az őszi elcsendesedésre.

Hogy az elcsendesedésben megszólalhasson szívünk és értelmünk számára Isten evangéliumi üzenete a mennyek országának befogadókészségéről. Mert a virág elhull, a vonó szétfoszlik, s a puli pillanat elszalad, az idő egy pillanatra sem hajlandó megállni.

A mulandóságnak ebben a feltartóztatatlan hőmpölygésében csendesen szól az Istenünk, mint szólt valaha a páratlan prófétához, Illéshez. Nem tetőket szaggató szélvihar, nem is földrengés, de még csak nem is erdőket emésztő tűzvész jelzi Isten jöttét: „A földrengés után tűz támadt; de az Úr nem volt ott a tűzben. A tűz után halk és szelíd hang hallatszott.” (1Kir 19,12)

A halk és szelíd hang Jézus Krisztus hangja, aki szól: „Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtak, és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek.” (Mt 11,28)

Jöjjetek, hogy az őszi elcsendesedésben megszólaljon az evangéliumi üzenet a költő után szabadon: tudnunk kell, hogy „élni feltámadunk”!

A szerző evangélikus lelkész, a Nyugat-békési Egyházmegye esperese

Segítő kölcsönhatás

Interdiszciplináris konferencia a tudomány ünnepén

► **Orvostudomány és teológia találkozásának tanúi lehetnek mindazok, akik részt vettek a november 4-én Gyógyítók és gyógyulók – épségről, testről, lélekről címmel az Evangelikus Hittudományi Egyetemen (EHE) megrendezett tanulmányi napon. Orvosok és teológusok együtt keresték azokat a kapcsolópontokat, amelyek összekötik az emberekért való szolgálatukat.**

A két tudományág egymást segítő kölcsönhatását emelte ki – megadva ezzel a nap alaptónusát – köszöntőjében *dr. Szabó Lajos* rektor. *Dr. Korányi András* docens bevezető áhítata után *dr. Egri László* kézsebész főorvos szólt a spiritualitás egészségvédő hatásáról. A legújabb vizsgálatok eredményeit ismertetve elmondta, hogy a lelkeség ugyanolyan fontos a kezelésben, mint a páciens családi és szociális környezete. Különösen azoknál a betegségekknél, amelyeknél valamilyen lelki probléma, például büntudat áll a háttérben.

A teológia képviselőitében felszólaló előadók a Bibliának Isten gyógyító hatalmáról szóló üzenetét foglalták össze. *Dr. Varga Gyöngyi*, az EHE Ószövetségi Tanszékének do-

cense az *Ótestamentumban* megjelenő istenképeket mutatta be, amelyeken keresztül Isten gyógyító arca többféleképpen jelenik meg, a gyógyítás különböző aspektusait figyelembe véve. *Szabóné Mátrai Mariann* gyakorlati teológiai tanár pedig a Jézusról szóló gyógyítási történetekkel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy ezek az elbeszélések a megértés során újra eseményekké akarnak válni. Amikor Jézus gyógyít, akkor az emberi hitelenség Isten mindenhatóságával találkozik, mert Krisztusban Isten országa jött közel hozzánk.

Testi és lelki egészség a mai Magyarországon címmel *dr. Velkey György*, a Bethesda Gyermekkórház főigazgatója arról beszélt, hogy napjainkban új, sokszor túlzásokba ártca-

Dr. Egri László

pó egészségkultusz tapasztalható hazánkban, ugyanakkor a betegek és a gyógyító intézmények egyre inkább ellentétbe kerülnek egymással.

► *Folytatás a 7. oldalon*

Kerülethatáron át

Lelkésziktatás Dunaharaszttiban

► **Nem titok: a dunaharaszti evangélikus gyülekezet tagjai már régóta várták, hogy olyan parókus lelkészük legyen, aki hosszabb távra – határozatlan időre – vállalja pásztoroláskat. Varsányi Ferencet – aki előzőleg huszonöt évet töltött Pécsen – november 7-én Krámer György esperes iktatta be új szolgálata helyére.**

Az esperes igehirdetésében Kol 3,10 alapján az életünket kíséror változásokról beszélt,

egy kicsiny közösségbe. További változást jelent számára, hogy nemcsak az egyházmegye, de az egyházkerület határát is át kellett lépnie, hogy Dunaharaszttiba érkezzen.

Miért kell a változás? – tette fel a kérdést az esperes. Egyrészt a hit is a megújulás képességéről szól, másrészt a rég megszokott helyzet, az állandóság félrevezet, sugallva, hogy örökkévalót hozunk létre. Legyen az a közösségek célja, hogy együtt találkozzon lelkész és gyülekezet Krisztussal, aki valódi megújulást hoz ott, ahol megjelenik! – figyelmeztetett Krámer György.

mondott prédikációjában arra szólította fel a jelenlévőket, hogy ne elégedjenek meg holmi gyöngyökkel, hiszen nekünk, keresztényeknek valódi kincsünk van. Ezt a kincset pedig, a hitet, nem szabad műzeumba zárni és csak távolról szemlélni, hanem személyes valóságként kell megélni és Istentől elkérni, kinek szeretetétől még a halál sem választhat el.

Az iktatásra nagy számban érkeztek hívek Pécsről, hogy együtt ünnepeljenek egykori lelkészük új gyülekezetével. Így a szokásostól eltérően nem a templom, hanem a helyi rendezvényház – hogy senki se szoruljon a kapun kívülre – adott otthont az ünnepi istentiszteletnek. A pécsi énekkar Lovász Péterné Balázs Magdolna karnagy vezényletével szolgált. Köszöntésükben nagy szeretettel emlékeztek meg lelkészük áhítatairól, amelyekkel – az éneklés mellett – hosszú éveken keresztül szolgált közöttük – halájuk jeleként Varsányi Ferencet a kórus örökös tagjává választották.

Az istentiszteletet követő – Kőszegi János másodfelügyelő vezette – ünnepi közgyűlésen hangzottak el a köszöntések, majd az együttlétet záró szeretetvendégségre a gyülekezet közösségi házában került sor.

■ – HHÁ –

Teli és üres lapok a könyvben

Hetvenöt éve épült fel a budafoki evangélikus templom

► **Minden pad megtelt a budafoki evangélikus templomban a november 7-i, többszörösen ünnepi istentiszteleten. Az egybegyűltek a Raffay Sándor püspök által 1935-ben felszentelt templomért és Petrovics Pál templomépítő lelkész szolgálatáért adtak hálát.**

Az ünnepi alkalmon dr. Fabiny Tamás hirdette Isten ígését a templom szentelési ígéje –

mot és a gyülekezetet. Hozzátok a gyermekeket, az időseket, legyen fontos számotokra a tiszta tanítás megőrzése” – szólott az Északi Egyházkerület püspöke a jelenlévőkhöz –, a helyi lutheránus közösség múltjára utalva pedig ekképp buzdította őket: „Vannak még a budafoki gyülekezet könyvének üres oldalai!”

Az istentisztelet után – Szepesfalvi Gábor felügyelő vezetésével, a családdal közösen – Petrovics Pálról emlékezett meg a gyülekezet. Rövid visszatekintésében ükunoká-

dorúton.” A Budafokon 1928 és 1942 között szolgáló lelkész hitéről, elszántságáról és közösségépítő munkájáról tanúskodik, hogy a harmincas évek gazdasági világválsága közepette az – 1921-ben alakult – evangélikus közösség templomot építhetett.

Az épületben elhelyezett emléktáblát – amelyet felírta szerint a „budafoki gyülekezet- és templomépítő evangélikus lelképásztor” tiszteletére állítottak – Bence Imre esperes leplezte le.

A gyülekezetben azonban

A SZERZŐ FELVÉTELE

Zsolt 84,5: „Baldogok, akik házában laknak, szüntelenül dicsérhetnek téged!” –, illetve a vasárnap Jelenések könyvéből vett textusa alapján. „Arra szeretnélek benneteket biztatni: szeressétek a templa-

ja elevenítette fel a templomépítő lelkész életének legfontosabb eseményeit, munkásságát és hitvallásos megfogalmazását, mely verseiben is gyakran megjelent: „Jézus ott van mindenütt az egész földi ván-

ma is zajlik az építkezés: az ünnepi együttlét utolsó akkordjaként Solymár Gábor lelkész a felszentelés szolgálatát végző esperestől átvehette az elkészült parókia kulcsait.

■ HORVÁTH-HEGYI ÁRON

FOTO: HORVÁTH-HEGYI ÁRON

utalva a beiktatott lelképásztor helyzetére, aki a többlelkészes pécsi gyülekezetből került át

A már július óta Dunaharaszttiban szolgáló Varsányi Ferenc 2Kor 6,1–2 alapján el-

Milyen lesz a negyedik korszak?

Az egyházi közéletben mindig zsúfoltak az őszi hónapok. Ebben az esztendőben még inkább érvényes ez. A megszokottnál is sűrűbben ülésezik az országos presbitérium. November közepén mindhárom egyházkerület közgyűlése tanácskozik, a hónap végén fontos zsinati ülés lesz. Mielőtt elborítana minket a sokféle szervezési feladat, érdemes végiggondolni működésünk formáit.

Az alábbiakban legalább vázlatosan be kívánom mutatni azt a három modellt, amellyel látásom szerint a közelmúlt és a jelen közegyházi gyakorlata jellemezhető.

Az első a **centralizáció korszaka**. A rendszerváltás előtti egyházi gyakorlatot kétségkívül a központosítás jellemezte. A hatalom durván beavatkozott az egyház életébe, és minél több területet igyekezett közvetlen ellenőrzése és irányítása alá vonni. A centralizáció talán leglátványosabb jele a történelmi négy egyházkerület megszüntetése volt: ezzel nem egyszerűen négy spirituális egységet daraboltak szét, hanem siettek a létrehozott két új püspökség központját Budapesten elhelyezni. Ugyanebben az időben került a fővárosba – ráadásul egyetemi rangjától megfosztva – az addig Sopronban működő teológia.

Az élet minden területe lényegében közvetlen pártirányítás alatt állt, úgy próbálta maga alá gyúrni az egyházakat az Állami Egyházügyi Hivatal (ÁEH). A rövid pórúton tartott püspökök és a világi vezetők akarva, nem akarva a központi szándékot kellett, hogy érvényesítsék.

A Kádár-rendszer vége felé persze

már általános lassú erjedés jellemezte a társadalmat, ennek jegyében aztán az egyházak is némi levegőhöz jutottak, és megvalósulhatott néhány spontán és helyi kezdeményezés. A központosítás rendszere azonban lényegében a rendszerváltásig fennmaradt.

Egyházi életünkben elkövetkezett a **decentralizáció korszaka**. Ez nem esett hajszálpontosan egybe a rendszerváltozással, hiszen bizonyos területeken már azt megelőzően megélnékelmutató mutatók, máshol viszont éppen hogy lépéshátrányba kerültek.

Előbbiek közé sorolom a külügyi munkát, hiszen egyházunknak valószínűleg virágzó kapcsolatrendszere volt a finnekkel, a németekkel és másokkal. Utóbbi, az egyházi lemaradást tükröző csoportba sorolnám a társadalmi kapcsolatok alakulását. Egyházunk bizonyos értelemben gettóba szorult, és meggyengült a kapcsolata az értelmiséggel. A közélet területén pedig csak csetleltünk-botlottunk akkor: igen kevés hiteles egyházi ember vállalt aktív szerepet a rendszerváltó folyamatban.

A sokak által várt egyházi decentralizáció sem belső viták eredményeként, hanem a külső körülmények megváltozásával jött létre. Jól emlékszem arra a tétovaságra, amely például néhány középvezetőre jellemző volt akkoriban: ha megszűnt az ÁEH, akkor most kinek is kell jelenteni? Ha nincs központi utasítás, akkor hogyan is lehet dönteni?

A személyi és szervezeti változásokat nem követte azonnal a szemlélet átalakulása, de aztán lassan-las-

ÉGTÁJOLÓ

san csak megtanulta újra egyházunk is azt, amit a reformáció legnemesebb hagyományából elfelejtett. Személyes példát mondom. Meglehetősi riadalom okozott még a reformernek tekintett egyházvezetés körében is, hogy néhányan független ifjúsági szervezetet próbáltunk alakítani, vagy a protestantizmus örökségéhez tartozó zsinat-presbitéri elvekről kezdünk beszélni.

Ha csikorogva is, de csak megvalósult egy bizonyos decentralizáció. A folyamat betetőzését talán az a zsinati döntés jelentette, amelynek eredményeként az ezredfordulón létrejött egy harmadik egyházkerület, amelynek székhelye immár nem a fővárosban volt.

Egyszer csak azonban átcúsztunk egy harmadik korszakba, amely – látásom szerint – immár nem a decentralizáció, hanem a **dezintegráció** szóval jellemezhető. Szinte észrevétlenül léptük át ezt a határt. Jó szándékú személyek – vezetők és vezetettek –, valamint komoly intézmények és testületek úgy akartak a rossz emlékü központosítás rémétől megszabadulni, hogy közben figyelmen kívül hagyták a közös tervezés és összehangolás szempontjait. A részérdekek gyakran a közérdek elé kerültek. A tervutasításos időszak li-

dérce után tervezésről nem nagyon volt szó, utasítani meg végképp nem merésztél senki.

Jogos és jogtalan bírálatok kezdtek ki a vezetői tekintélyt. Hamar gyanú övezte azt, aki az összekuszálódott viszonyok között határozott döntésekkel rendet próbált tenni. Arra is volt példa, hogy amikor a kormányrúdnál állók határozott mozdulattal próbálták a hajót bizonyos irányba fordítani, a legénységéből többen felzúdultak, és kétségbe vonták a kormányos jogait. Az irányvesztettségben aztán gyakran születnek ellentmondásos döntések, és gyakran a jó határozatokat sem lehet végrehajtani, a hanyagságnak pedig sokszor nincs következménye.

Az egyházunk által működtetett intézményhálózat messze meghaladja méreteinket. Gyakori jelenség, hogy nem a gyülekezet tart fenn egy intézményt, hanem fordítva: az intézmény gazdálkodásából él egyik-másik egyházközösség. Erőnként nem tudjuk jól megosztani. Némelyek túl-, mások alulterheltek. Egyházunkban egyik rendezvény éri a másikat, ám lényegében ugyanaz a néhány száz hadra fogható és elkötelezett ember jelenik meg rajtuk.

Ha nem vigyázunk, ez a harmadik korszak felmorzsolja erőnket. Az irányvesztettség végzetes lehet. „Ha pedig a trombita bizonytalan hangot ad, ki fog a harcra készülni?” (1Kor 14,8) Az is tragikus lenne azonban, ha a mostani dezintegrációt egy újabb központosítás követné. Történelmi példák mutatják, hogy ez a felvetés korántsem légből kapott: rendszerek szétesésekor az emberek gyakran

kitörő örömmel fogadják a keménykezű vezetőket. A dezintegráció számos jelét mutató egyházunk azonban soha nem térhet vissza a centralizáció módszereire.

Egyetlen kitérés pontként az **integráció** kínálkozik. A szétforgácsolódás és a párhuzamosságok helyett ez az erő összefogását jelenti. Ez nemcsak személyekre, hanem testületekre is érvényes. Nem születhetnek egymást kioltó döntések, már csak a jogbiztonság elve miatt sem. Rögtönzések helyett átgondolt koncepcióra van szükség.

A szociológiai felmérés eredményeinek és a statisztikai adatoknak e napokban történő nyilvánosságra hozatalával új erőre kaphat közösségünk **Élő kövek egyháza** nevű stratégiája. Közben egyfajta életpályamodell jegyében „a megfelelő embert a megfelelő helyre” gyakorlata érvényesülhet.

Olyan egyházzól álmodom, amelyben ki-ki úgy végzi örömmel a maga feladatát, hogy tekintettel van a másikra is. Ahol a nyájban elfogadjuk a másiknak a mienktől talán különböző birkaságát. Közben pedig engedjük, hogy a jó pásztor terelgesen minket, egy irányba.

Fabiny Tamás püspök Északi Egyházkerület

HIRDETÉS

Minden érdeklődőt szeretettel várunk november 21-én, vasárnap 18 órára a budahegyvidéki evangélikus templomba (Budapest XII., Kék Golyó utca 17.) a *Four Bones* harsonakvartett és *Kiss Zsolt* (orgona) hangversenyére. Műsoron *M.-A. Charpentier*, *M. Praetorius*, *G. Gabrieli*, *D. Buxtehude*, *G. F. Händel*, *J. S. Bach* és *Gárdonyi Zsolt* művei. Meditáció: *Keczkó Szilvia*. A belépés díjtalan.

HIRDETÉS

Szívesen segítene?

A Magyar Rákellenes Liga önkéntes segítőitársakat keres daganatos betegek lelki támogatásához. Az érdeklődők számára Budapesten november közepétől 14-15 héten keresztül heti egy délutáni igénybe vevő ingyenes képzést indítunk. Jelentkezését november 24-ig várjuk!

Elérhetőségeink: Magyar Rákellenes Liga, 1507 Budapest, Pf. 7.; 1/225-1621; lelkisegely@rakliga.hu.

HIRDETÉS

A Rákosszentmihály-Sashalmi Evangélikus Egyházközség és a Csillaggyertyafény Alapítvány november 16-án, kedden délelőtt 10-től 13 óráig *Egy szírom harmónia* címmel a baba-mama szeretetkör alkalmán egészségnapot szervez. Előadó: *Kratofil Zita* képviselő, a Kalot Szilas Menti Népfőiskolai Egyesület elnöke és *Tatovszky Mária* egészség-tanácsadó. Közös ebéddel zárul az alkalom. (Különleges ízek kóstolója, meglepetéssel.) Mindenkit szeretettel hívunk és várunk.

A Rákosszentmihály-Sashalmi Evangélikus Egyházközség és a Csillaggyertyafény Alapítvány november 21-én, vasárnap délután 3 órakor hálaadó koncertet szervez. Előadó: *Kövi Szabolcs* zenész, zeneszerző. Téma: *Az álmok beteljesedése*. Az együttlétet megnyitja *Kovács Péter* polgármester, országgyűlési képviselő. Díszvendég: *Kratofil Zita* képviselő, a Kalot Szilas Menti Népfőiskolai Egyesület elnöke. A segélykoncerten befolyó adományokat a leprában szenvedő gyermekek és az árvíz-károsultak javára továbbítjuk. Itt látható először a XVI. kerületi városmisszió képeiből állított kiállítás. Mindenkit szeretettel hívunk és várunk. „De akit az Úr szeret, annak álmában is ad eleget.” (Zsolt 127,2)

HIRDETÉS

Katalin-napi evangélikus bál

A Magyarországi Evangélikus Egyház nevében tisztelettel meghívjuk a harmadik Katalin-napi evangélikus bálra november 20-án, a Budavári Önkormányzat aulájába (1014 Budapest, Kapisztrán tér 1.).

Program • 19.00: Beköszöntő – *Szűcs Petra* és *Schulek Csaba*. A bált megnyitja az est fővédnöke, *dr. Réthelyi Miklós*, a Magyar Köztársaság nemzetierőforrás-minisztere • 19.30: *Majorné Vigh Zita* és *Major Péter* profi táncosok standard- és latintánc-produkciója • 19.40: Az *Argentín Tango* táncszínház előadása *Horváth Kálmán* csepeli gyülekezeti felügyelő vezetésével • 20.00: Büfécsoport • 21.00: Palotás a budapesti evangélikus ifjúsági körök előadásában • 21.10: Tánc a *Magnetic* szalonzenekar kíséretében • 22.00: A *Quartett Gryllus* előadása • 22.20: Tánc • 23.30: Tombola • 02.00: Zárás

Az est során az oldalteremben kóstolót tartunk *Gutman László* költő evangélikus borász pincészetének boraiból.

A tombolajegyek árából befolyt összeg a vörösiszap-katasztrófa által sújtott terület rászorulóinak támogatását szolgálja.

Vacsorára és egy italra minden kedves meghívott a vendégünk, az est hátralévő részében az italszámlát az urak rendezik.

Megjelenés: hölgyeknek báli öltözék, hosszú ruha; uraknak sötét öltöny vagy szmoking.

A báli meghívókat a Huszár Gál papír- és könyvesbolt (1054 Budapest, Deák tér 4.) árusítja 5000 forintos áron.

HIRDETÉS

A Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium felvételt hirdet a 2011/2012-es tanévre

A Fasor a hírnevét elsősorban a természettudományok magas szintű oktatásának köszönheti – diákjaink oda járhatnak iskolába, ahol az első számítógép megalkotója, *Neumann János*, a Nobel-díjas *Wigner Jenő*, a közgazdász *Harsányi János* tanult, s ahová a nagy fizikus, *Teller Ede* is járt matematikaórákra. 2011 szeptemberétől gimnáziumunkban emelt szintű nyelvi képzés (angol/német) indul. Idén is meghirdetjük a természettudományos képzést, emellett a *humán tárgyak* tanítására is nagy hangsúlyt fektetünk.

A 2011/2012-es tanévben induló oktatási formák

Gimnáziumunk OM azonosítója: 035261

Tagozatkód – tagozat megnevezése

01 – 8 évfolyamos gimnáziumi képzés

02 – 4 évfolyamos gimnáziumi képzés – általános

03 – 4 évfolyamos gimnáziumi képzés – emelt szintű oktatás angol nyelvből

04 – 4 évfolyamos gimnáziumi képzés – emelt szintű oktatás német nyelvből

05 – Természettudományos tagozat (4 évfolyamos)

Ismerje meg a legendás iskolát!

November 17-én 8.30-tól nyílt napra hívjuk az érdeklődő felvételizőket és szülőket. 17 órakor iskolánk bemutatására invitáljuk a felvételi előtt álló diákokat és szüleiket, és a felvétellel kapcsolatos tájékoztatást tartunk dísztermünkben.

Elérhetőségek: 1071 Budapest, Városligeti fasor 17–21.; tel.: 1/321-1200; e-mail: fasor@fasori.hu; www.fasori.hu.

Betetőzött várakozás

► **Álmuk megvalósulásáért adtak hálát november 6-án a tési evangélikusok. Az ünnepi istentiszteletre meghívták falujuk apraját-nagyját, a környékbeli gyülekezetek tagjait, a terv megvalósításában közreműködő építésszereket, pályázati munkatársakat, illetve a gyülekezetben korábban szolgáló lelkészeket. Az ünnepelésre az adott okot, hogy immár új tető pompázik 225 éves kis templomukon.**

A történet 2008 őszén kezdődött, amikor a gyülekezet presbitériuma felfigyelt a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal falumegújításra és falufelújításra kiírt pályázatára. A templom tetőszerkezete még az eredeti, több mint kétszáz éves faanyagból állt, a palahéjazatot 1945-ben rakatta újra az akkori gyülekezet. Az idők során a tető állapota folyamatosan romlott, egyre több pala rongálódott meg, a szerkezet korhadt, és gyakorlatiakká váltak a beázások.

Az új tetőhöz szükséges összeg előteremtéséhez pályázat benyújtását látták szükségesnek. A pályázati anyag elkészítésében sok segítséget nyújtott *Erdélyi Károly*, a Nyugati

(Dunántúli) Egyházkerület pályázati felelőse és egy építészetben jártas helyi szakember is. A kész anyag 2009 vízkereszt ünnepén került postára, és júliusban értesült a gyülekezet a sikerről.

A munkálatokat 2010 júliusában kezdték meg a régi tető elbontásá-

val, az épület megerősítésével folytatták, végül felkerült a vadozatúj tető is; mindez három hetet vett igénybe.

Az ünnepi istentiszteleten *Ittész János*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke végezte a szolgálatot. Mt 18,19–20 alapján tartott igehirdetésében a megszólítható Istenről beszélt, aki soha nincs hallótávolságon kívül. Bátorította a gyülekezetet: hitel nézzenek arra, aki nem kötötte jelenlétét nagy létszámokhoz; ha ketten-hárman hittel együtt imádkoznak, Isten egészen biztosan ott van közöttük, válaszol imádságukra.

Az ünnepi közgyűlésen a köszöntések után a jelenlévők képes beszámolót tekinthettek meg a pályázat megvalósulásának folyamatáról. Az alkalom közös hálaadás után szeretetvendégséggel zárult.

■ BARTA ANDREA

FOTO: STANKA ERIKA

Evangelikusok a Természet Házában

Az Alföld második legnagyobb evangélikus temploma, a tótkomlói hajlék felszentelésének 215. évfordulóját ünnepelték a lapzártával egy időben, november 8-án a viharoskerületi településen.

A *Természet Háza* nevet viselő városi intézményben a gyülekezet és hajléka történetét bemutató, a hó végéig nyitva tartó tárlattal emlékeztek az 1795-ben – egyes források szerint november 8-án, mások szerint november 11-én – történt eseményekre. A megnyitón többek között méltatták *Sexty György* templomépítő lelkészt, valamint a leghosszabb ideig, negyvenhét esztendeig itt szolgáló *Gajdács Pál* lelképásztort is.

A rendezvényen *Szpisák Attila* helyi lelkész köszöntötte (*képiünkön*) a megjelenteket, majd *Szincskó György* helytörténész adott rövid történeti áttekintést. Végül *Antal György* műkedvelő irodalmár mondta el költeményét, közben a városvédő egyesület elnöke, *dr. Kancsó János* által készített,

regi fotókból álló összeállítás vetített képei voltak láthatók. A résztvevők ezután megcsodálhatták a tárlók anyagát: például rézveretes énekeskönyvet, az istenháza makettjét, textíliákat.

Az alkalom az evangélikus templomban tartott ökumenikus istentisztelettel zárult, a helyi lutheránus parókus lelkész igazságszolgálatával.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

FOTO: SOVANY ZOLTÁN

Megújult „kicsi”

A reformáció elterjedésekor megalakult rákospalotai evangélikus gyülekezetnek két temploma is van. A Juhos utcában található – maguk között csak „kistemplomnak” hívott – épületet 1855-ben szentelték fel. A családias hangulatú, egyhajós, közep-tornyos istenháza az akkor még falunak számító település közepén épült. Idővel a gyülekezet létszáma gyarapodni kezdett, olyannyira, hogy nyolcvanhat évvel később a néhány utcával arrébb található Régi Főti úton felszentelték az úgynevezett „nagytemplomot”.

A közösség a mai napig mind a kettőt használja – a téli hónapokban a Juhos utcában tartják az istentiszteleteket. November 7-én ünnepi alkalom keretében adtak hálát a kívülről-belülről megújult lelki hajlékért. A délelőtti, úrvacsorás istentiszteleten a gyülekezet lelkésze, *Ponicsán Erzsébet* hirdette Isten ígétét.

■ BODA ZSUZSA felvétele

LÉTEZIK A GÁRDÁNÁL JOBB VÁLASZ

Cigánymissziói nap

► **A gárda rossz válasz egy társadalmi problémára – mondta Fabiny Tamás püspök a budapesti Rózsák terén lévő evangélikus kollégiumban tartott cigánymissziói napon november 6-án. Előadásában azonban azt is őszintén hozzátette: a romák evangélizálásának területén – a többi keresztény egyházzal összehasonlítva – még van mit tenniük az evangélikusoknak.**

A nap nyitóáhitatát *Karl Jánosné Csepregi Erzsébet* sárszentlőrinci lelkész tartotta, aki azzal biztatta a mintegy harminc cigány és „gádszó” résztvevőt, hogy bár a helyzet korántsem rózsás, Krisztus erejével minden lehetséges.

„A misszió több, mint barátkozás” – magyarázta előadásában *Györfi Mihály* nyírszőlős-görögcsallási lelkész, aki a találó Filadelfia nevet adta vegyes etnikumú evangélikus egyházközösségének. „Nekünk Jézus Krisztus életet átforgató erejét kell közvetítenünk.” *Barnus* történetét hozta fel példának, akinek erőszakosságától mindenki rettegett a településen, ma pedig családi áhitatokat tart esténként. Felvetette azt a dilemmát is, hogy mi megy végbe egy közösségben, ha egyik tagja megváltozik; ebben a családban például hogyan fogadják a gyerekek, hogy apjuk többé „nem verekszik meg értük”.

Orosházáról jött *Kovács Viktor*, aki a nyáron megrendezett, beszédes elnevezésű *Közös asztal* táborról számolt be.

– Amikor a szervezés során a cigánytelepet először meglátogattuk, nagyon megijedtem, hogy mi lesz majd ebben a táborban – kezdte a sportos fiatalember. – De azt kértük, hogy aki eljön, az vegye komolyan, hogy miért vagyunk együtt. És semmi baj nem történt, sőt óriási, szemléletformáló élmény volt számomra az a pár nap. Hatvanan voltunk együtt romák és nem romák. A vé-

gén annyira befogadtak a cigányok, hogy biztattak, menjek evangélikus teológiára, mert jó lenne, ha lenne egy cigány származású papjuk...

Szinte mindenki megerősítette, hogy a személyes kapcsolatok és él-

FOTO: BAKAY PÉTER

mények változtatják meg az egymáshoz és a másik közösségéhez való hozzáállást. A sárszentlőrinci cigány asszonyok elkeseredetten magyarázták, hogy nem látják, hogy a többségi társadalom valamikor is be fogja fogadni őket, hiába elkötelezett tagjai az evangélikus egyháznak.

A roma származású *Pintér Szabolcs*, aki a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium társadalmi felzárkóztatásért felelős államtitkárságáról érkezett, kifejtette, hogy a cigányságnak meg kellene becsülnie önmagát, és akkor becsülnék mások is. A cigányoknak önmagukért kell tenniük. Egyetértés alakult ki abban, hogy a cigányság közül kikerülő bizonyásgte-

vők hatásosabbak, mint ha a többség prédikál a kisebbségnek.

– Megoldhatatlannak tűnő problémahegyek tornyosulnak előttünk – mondta a nap szervezője, *Bakay Péter*, akit az országos presbitérium legutóbbi, november 5-ei ülésén neveztek ki hivatalosan az evangélikus egyház országos cigánymissziói referensévé –, de nem akadhatunk fenn a nehézségeken. Annyi jó dolog történt velünk a cigányok között, hogy a gondok örömei forrásaivá váltak. A megoldás: az egyénektől a kisebb közösségeken, a településeken, országokon át juthatunk el az európai szintű integrációig.

Ilyen találkozó nincs zene nélkül. A közönség eleinte visszafogott áhítattal hallgatta *Rontó Attila* (képiünkön) dicsőítő énekeit és virtuóz gitárjátékát, ám végül nem állhatta meg, hogy nagy tapsal ki ne fejezze ki elismerését. A zenész meghatottsággal számolt be arról, hogy ő milyen éhséggel kezdte olvasni a Bibliát, majd amikor az egész családja megtért, zenekart alapítottak, amellyel Jeruzsálemben is nagy sikerű, Istent dicsőítő koncertet adtak a cigányság képviselőiben.

A cigánymissziói referenssé kinevezett lelkész a találkozót a résztvevők kiküldésével fejezte be:

– Félelmeink ellenére ki kell lépni a gyülekezet megszokott, otthonos melegéből – annak a nevében, aki minden hatalom ezen a földön. Kétezer évvel ezelőtt zsidó emberek elindultak a világ négy égtája felé, hogy elvigyék az Isten szeretetéről szóló örömhírt számukra teljes idegen kultúrákba: Indiába, Egyiptomba, Hispaniába. A cigányság életfelfogása más, mint az evangélikus többségé, de ez nem riaszthatja vissza a többségi keresztényeket attól, hogy felkeressék roma testvéreiket.

■ NASZÁDI KRISZTA

Akiket nem hordott a tenyerén a sors

► **A Cigány Tudományos és Művészeti Társaság *Akiket nem hordott a tenyerén a sors* címmel rendezte meg október 26–27-én huszadik (jubileumi) nemzetközi tudományos konferenciáját. A Magyar Kultúra Alapítvány székházában zajlott kétnapos eszmecsere fő témája 2010 – a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai éve volt.**

A konferenciát – amelyen a köztársasági elnök felesége, Schmittné Makray Katalin is tiszteletét tette – *Pálincás József*, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke nyitotta meg. A cigányság hagyományos életstratégiája folytathatatlanná vált – mondta –, a megújulás feltételeit azonban a magyar társadalom- és gazdaságpolitika nem biztosította. A cigányság – helyzetének romlásával párhuzamosan – a politikai vetélkedések könnyen manipulálható eszköze lett. A bűnözés és az erőszak ország-szerte elharapózott, s ez katasztrofális folyamatokat indított el a helyzetben és önbecsülésében megrendült cigányság körében. A megújulás – mondta az elnök – csak a helyi társadalom, a helyi gazdaság és a helyi közigazgatás-közellátás újjáépítése révén biztosítható.

A konferencia díszvendége *Habsburg-Lotharingiai Mihály* főherceg volt. Dédapja, *József* nádor életét egy cigány katoná mentette meg, s a nádot ez olyan mélyen érintette, hogy – lányával, *Máriával* együtt – megtanult cigányul, cigány nyelvtankönyvet írt, és iskolát alapított a cigányoknak. A dédunoka főherceg, amikor már visszatérhetett Portugáliából, újraélesztette a háború után megszakadt cigány kapcsolatát.

A konferencián több előadó beszélt arról, milyen szerepet játszanak, illetve játszhatnak a cigányság felemelkedésében az egyházak.

Bakay Péter cigánymissziói referens *Evangélikus cigánymisszió* címmel tartott előadást. Előljáróban leszögezte, hogy az evangélikus cigánymisszióban egyértelműen a második komponens, a cigánymisszió a lényeg, referátumát mégis az evangélikus jellezővel kezdi, és innen közelíti meg a célt, a cigányság misszionálását.

Az evangélikus teológiai gondolkodás középpontjában – mondta – az egyház nevére adó evangélium áll. Az evangélium (jelentése: örömhír) pontos definícióját maga Jézus Krisztus határozta meg, amikor a názáreti zsinagógában kifejtette küldetése célját: „Az Úr Lelke van énrajtam, mivel felkent engem, hogy evangéliumot hirdessek a szegényeknek; azért küldött el, hogy a szabadulást hirdessek a foglyoknak, és a vakoknak szemük megnyílását; hogy szabadon bocsássam a megkínzottakat, és hirdessek az Úr kedves esztendéjét.” (Lk 4,18–19) E szavak – akár szó szerint, akár átvitt értelemben – a cigányság mai helyzetére is vonatkoztathatók. Akár egyházunk cigánymissziós mottójának, elvi alapvetésének is tekinthetjük.

Az evangélikusságtól – mintegy ötszáz éves magyarországi jelenléte alatt – távol állt a misszió gondolata, gyakorlata. Kifejezetten missziós tevékenységgel csak a 20. század első felében találkozunk, amíg a kommunizmus lánctalpai azt is szét nem trancsították. Mozgalmi keresztény hatásra

(Keresztyén Ifjúsági Egyesület, népfőiskolai mozgalom) erőteljes és termékeny közeledés indult meg a paraszt és iparos fiatalok, valamint a zsidóság felé. A cigányság kimaradt. A másik kiemelésre érdemes tény az evangélikus egyház nemzetiségi összetétele, amely automatikusan feltételezné a kisebbségek iránti érzékenységet.

A cigánymisszióknak nem a cigányok evangélikussá térével kell kezdődnie. A fő cél az emberek mentése (az emberhez méltó élet, az örök élet), a felekezeti hovatartozás másodlagos. Tévtúton jár az, aki a felekezeti határokat oly mértékben szem előtt tartja, hogy inkább figyelmen kívül hagyja a rászorulóknak testi-lelki szükségletét, mintsem „hátatárlépést” kövessen el. A mai kétségbeesztő helyzetben a magától talpra állni nem tudó embert kell néznünk.

Bakay Péter ezután az evangélikus cigánymisszió tevékenységi formáit ismertette:

– Annak érdekében, hogy a gyülekezetek minél befogadóbbak legyenek, évek óta szervezünk úgynevezett *Közös asztal* tábort, amely a nevében hordozza üzenetét: cigányok és nem cigányok olyan asztal köré telepedjenek, egymás mellé, ahol Jézus ül az asztalfőn. Az utóbbi években rotációban rendezünk ilyen tábortokat azoknál a gyülekezeteknél, ahol deklaráltan cigánymissziós munka folyik. Egy-egy ilyen gyülekezetünk van Békés megyében, a Nyírségben, Nógrád és Tolna megyében. Ezek a gyülekezetek hídállásokká válhatnak nemcsak a település, hanem a környék cigányságának elérésében is.

Idén második alkalommal tartunk cigánymissziós napot – folytatta –, ahova a cigányság problémáit iránt érdeklődést tanúsító evangélikusokat várjuk. Az egyházvezetésekre egyre nagyobb súlyt helyez erre a szolgálati ágra; ennek egyik jele, hogy az evangélikus sajtóban egyre nagyobb teret kapnak a cigánysággal kapcsolatos missziós tevékenységünkről szóló híradások. Külföldről önkénteseket fogadunk a cigánymissziós szolgálatra. Két, cigányokból álló missziós csoport járja az ország gyülekezeit, evangélikus iskoláit, s bizonyásgot tesznek az örömhírről.

A cigánymissziói referens elmondta, hogy a helyi adottságoknak megfelelően több formában folyik a munka: tanoda, bibliáóra, bibliaiskola, cigány ételek bemutatója, gyerek- és felnőtt-táborok, kirándulások, kulturális rendezvények. Mindez kiegészül a rászorulóknak karitatív, életvezetési, szociális támogatásával.

Zárásképpen Bakay Péter így fogalmazott:

– Most olyan idöket élünk, amikor megnyílnak a kapuk az állami társadalmi összefogásra. De mi nem elégedhetünk meg a humanitárius szinttel, nekünk, keresztényeknek – így az evangélikusoknak is – külön küldetésünk van: „...tegyetek tanítványá minden népet... tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek.” Megtartsák – ez a kulcsszó!

Jó volna, ha a lakosság papíron három százalékát kitevő evangélikusság nemcsak az ország szellemi életében betöltött – számarányához képest – jelentős szerepére lehetne büszke, hanem a cigányság felmelkedésében betöltött szerepére is. Ebben reménykedünk, ezért imádkozunk.

■ KGy

Istent dicsőítették a sportarénában

Az *Ez az a nap!* szervezőiroda munkája nyomán november 3-án immár másodszor járt Magyarországon a *Hillsong London* együttes (képiünkön). A tizenkétezer fő befogadására alkalmas Papp László Budapest Sportaréna a szerdai dátum ellenére megtelt érdeklődőkkel.

Az estét a *London Community Gospel Choir* indította, amelynek – bár klasszikus gospelzenét játszik – nem csupán színes bőru tagjai vannak. Lendületes koncertjük az *Oh, Happy Day* című közismert dal zárta, a nézősegreg nagy öröme.

A szervezők a kórus felépése utáni percekben felhívták a közönség figyelmét a hazánkat az elmúlt hetekben megrázó iszapkatasztrófára. A színpadon egy kolontári édesanya mondta el fájdalmas tapasztalatait, majd *Szeneczy Sándor*, a Baptista Szeretetszolgálat vezetője és

Écsy Gábor, a Katolikus Karitás Igazgatója biztatta a koncertlátogatókat, hogy segítsenek, ahol tudnak. (Adományait a helyszínen is fogadták a segélyszervezetek.)

Az est következő részé-

ben a Hillsong Londoné volt a színpad. A brit fővárosban található Hillsong közösség kórusa több mint száznegyven tagot számlál, közülük tízen jöttek el Budapestre. Modern, energikus zenéjük megmozgatta a

közönséget, dalszövegeik Jézus és Isten tetteit dicsőítették. Az együttes vezetője Isten imáadására és Krisztus követésére bátorította a jelen lévő ezernyi fiatal és „lélekben fiatal”.

■ SINKA CSABA

FOTO: FÜLE TAMÁS

Szlovák szolgálati eszmecsere

▶ **Találkozót tartott – tavaszi, vanyarci értekezlete után második alkalommal – a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Szlovák Lelkészi Szolgálat. Az összejövetelnek október 26-án Acsa adott otthont.**

A templomban rendezett nyitóáhitaton részt vettek a gyülekezet „sokszoknyás”, idősebb tagjai is, őseik egyik gyönyörű örökségéből, a Tranoscius-énekeskönyvből énekelve, imádkozva.

Mekis Ádám esperes köszöntő szavai után az egybegyűltek meghallgathatták az acsai templom és a gyülekezet érdekes történetét, majd megtekintették a Prónay család templom alatti sírboltját. A Prónayak nemcsak az acsai lutheránusok életében játszottak fontos szerepet, hanem a Magyarországi Evangélikus Egyház életében is, hiszen több egyetem felügyelője is kikerült a családból.

Az érdekesítő „tárlatvezetés”, „történelemóra” után a gyülekezeti teremben folytatódott a találkozó. Az Országos Szlovák Evangélikus Lelkészi Szolgálat nevében *Gulácsiné Fabulya Hilda* lelkész, a szolgálat vezetője üdvözölte a vendégeket, közölték *Hollósy Tibornét*, a Fővárosi Szlovák Önkormányzat elnökét, a szlovák gyülekezet presbiterét; *dr. Kertész Botond* egyháztörténészt, *Mekis Ádám*, illetve *Szabó András* espereseket és *Lehoczky Endre* lelkészt, valamint *Pablényi Edinát*, a jelenleg Vanyarcon szolgáló hatodéves teológushallgatót. *(Ittész János, Gáncs Péter és dr. Fabiny Tamás* püspökök, valamint *Radosné Lengyel*

Anna országosfelügyelő-helyettes levélben kérték Isten áldását az eszmecsere és a szolgálat fontos munkájára.)

Gulácsiné Fabulya Hilda beszámolt a májusi találkozó óta eltelt időszakról, az elvégzett munkákról: a rendszeres és ünnepi szlovák istentiszteletekről – ezek főleg Békés, Nógrád és Pest megye területre koncentrálnak, de vannak Bakonycsernyén is –, a különböző szlovák napokról, énekkari találkozókról, táblaszentelési ünnepéről, nemzetközi konferenciákon való részvételről.

A 2010. év legnagyobb eseménye a szolgálat szempontjából a zsolnai zsinat négyszázadik évfordulója alkalmából szervezett megemlékezés volt Szlovákiában. Az ünnepeksorozaton egyházunk delegációja is részt vett Fabiny Tamás püspök és *Pröhle Gergely* országos felügyelő vezetésével. A teológiai konferencián egyházunk részéről Kertész Botond tartott értékes előadást a zsolnai zsinat jelentőségéről és máig érvényes rendelkezéseiről.

A mostani találkozó is a kerek évforduló megünneplésének jegyében zajlott. Kertész Botondtól ez alkalommal is kitűnő előadást hallhattak a jelenlévők, búcsúzóul pedig megnézték a Zákeus Médiacentrum által a jubileum alkalmából Zsolnán forgatott filmet.

A tanácskozás résztvevői végül úgy határoztak, hogy a következő találkozót a „lutheránus szlovák fővárosban”, Békéscsabán rendezik meg.

■ **GULÁCSINÉ FABULYA HILDA,**
a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Szlovák Lelkészi Szolgálatának vezetője

Ecclesia semper reformanda

▶ **A Berlin melletti Elstalban találkoztak október 15–17. között az Európai Protestáns Egyházak Közössége (GEKE) Ecclesia semper reformanda (Szüntelen megújuló gyülekezetek) elnevezésű konzultációs folyamatának munkacsoportjai. A huszonnégy résztvevő Európa különböző régióiból és egyházaiból érkezett a történelmi helyszínre (Elstalban volt ugyanis az 1936-os berlini ötkarikás játékokon az olimpiai falu, melynek néhány épülete ma is látogatható). A találkozón egyházunkat László Virgil képviselte.**

Az *Ecclesia semper reformanda* konzultációk célja, hogy az európai protestáns egyházakban végbemenő megújulási és/vagy szerkezeti átalakulási folyamatokat és a velük kapcsolatos – közelmúltban megjelent –

publikációkat megvizsgálják és összehasonlítsák. Ezek, illetve az európai protestantizmus sokszínűségét tükröző reflexiók alapján egy új dokumentumot állítanak majd össze, amelyet a 2012. szeptemberében esedékes firenzei GEKE-nagygyűlés elé fognak terjeszteni. A GEKE ezzel kívánja segíteni tagegyházait, hogy minél hatékonyabban meg tudjanak felelni korunk kihívásainak.

Az érdemi munka öt – egymással szoros kapcsolatban álló – kisebb műhelyben zajlik. Az elstali találkozó volt e munkacsoportok második plenáris ülése, amelyen összegezték az eddigi eredményeket, és meghatározták a hátralévő feladatokat. A munkacsoportok következő – egyben utolsó – találkozóját jövő év októberében Magyarországon tervezik megtartani, a sok helyütt külföldön is „kálvinista Rómaként” emlegetett Debrecenben.

■ L. V.

A világ legnagyobb Krisztus-szobra

Miután az időjárás is kedvezőbbre fordult, sikerült felállítani a világ legmagasabb Krisztus-szobrát Lengyelországban. A múlt szombaton felállított szobor ünnepélyes felavatását november 21-re tervezik a német határtól hetven kilométerre fekvő Swiebodzin nevű kisvárosban.

A szobor 36 méteres, és 16 méter magas dombon áll. Ezzel felülmúlja a világ eddig legmagasabb Krisztus-

szobrát, amely Rio de Janeiróban áll. A brazil metropolisz Krisztus-szobra 30 méter magas és nyolc méteres talpazaton áll – immár nyolcvan éve.

A lengyelországi alkotás ötletgazdája *Sylwester Zawadzki*, a város egykori lelkésze, aki 2000-ben Krisztust akarta megtenni a város védelmezőjének. Ez a terve akkor az egyházi vezetők ellenállása miatt megbukott...

▶ MTI

Akik mertek nagyot álmodni...

▶ **Születésnapot ünnepeltek november 5–7. között a csehországi Český Tešínben, ahol a Sziléziai Diakónia megalakulásának huszadik évfordulójára emlékeztek. Az ünnepségen egyházunkat Kutyej Pál (Békéscsaba), illetve e sorok írója (Tótkomlós) képviselte.**

A kommunista érában Csehszlovákiában az egyház semmilyen tevékenységet nem folytathatott a kifejezett egyházi alkalmakon kívül. Ezért a diakónia az elmúlt rendszerben sem Csehszlovákiában, sem Sziléziában nem működött.

A rendszerváltás után a maroknyi, mintegy ötvenezer hívőt számláló és körülbelül megyényi területen elhelyezkedő, jobbára a lengyel kisebbséghez tartozó független Sziléziai Evangélikus Egyház nagyot mert álmodni. Krisztus küldése szerint az 1990 évek elején megbízást adtak korábbi, nagynevű lelkészüik fiának, *Česlav Santárius* mérnöknek, hogy szervezze meg az egyházi diakóniai szolgálatot. A negyvenes évek elején járó fiatal ember komolyan vette egyháza megbízását, és hozzákezdett – a ma már külföldi partnerek által is sikertörténetként emlegetett – óriási szervezőmunkához.

Munkáját és kitartását, szakértelmét dicséri az elmúlt húsz esztendő és a mai jelen. A Sziléziai Diakóniának – Slezská Diakonie – ma már ötven intézménye van, melyen belül száz szolgálat, illetve szolgáltatás működik, több mint ötszáz alkalmazottal. Külföldi partnerekkel együtt elindították és működtetik az *Interdiac* nevű, külföldiek számára működő szakmai központot.

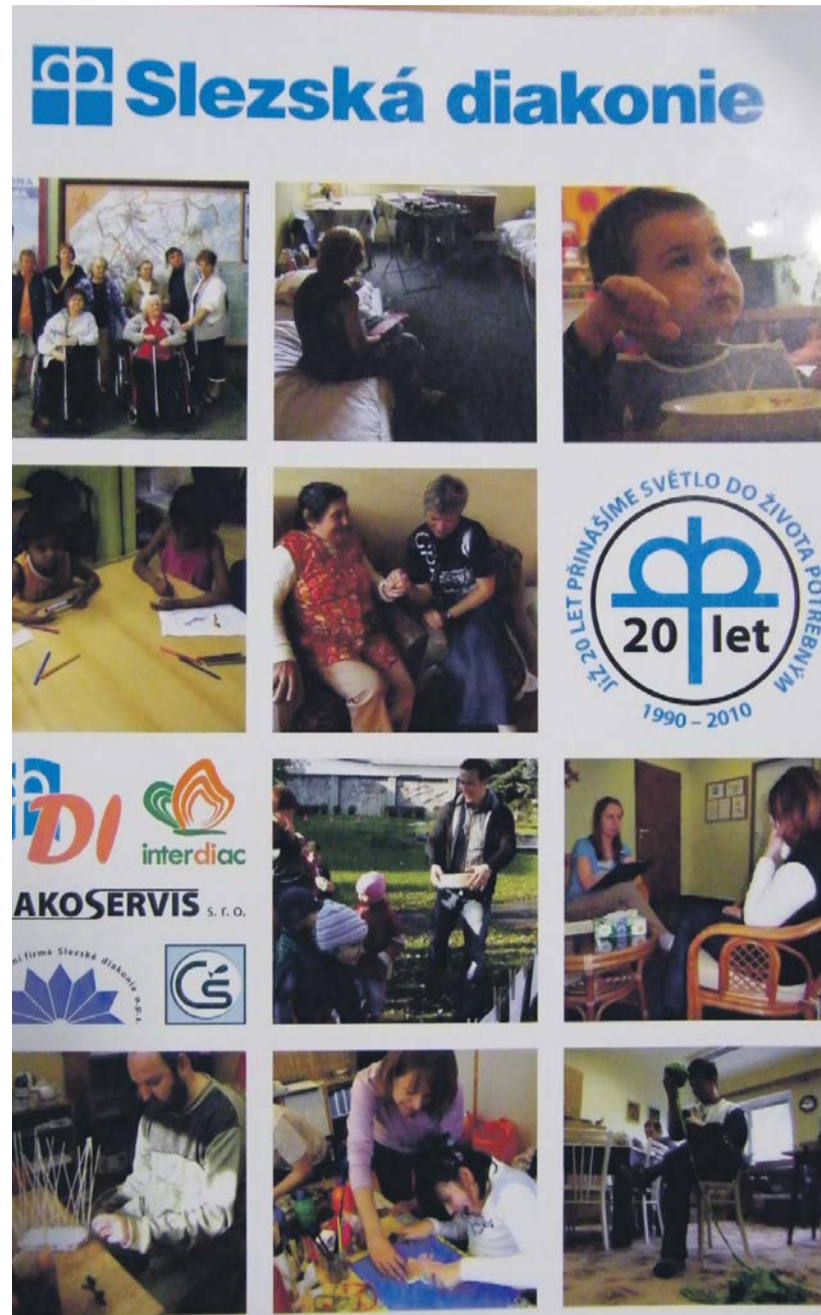
Október 1-jétől *dr. Zuzana Filipková* asszony tölti be a Sziléziai Diakónia igazgatói posztját, és – nem is mellelleg – az Eurodiaconia vezetőségének Kelet-Európáért felelős tag-

ja. Kezdeményezésére működik az *Eurodiaconia* „visegrádi négyek platformja”, amelynek egyházunk diakóniája is tagja.

A kicsiny területen, de annál nagyobb hatékonysággal, professzionálizmussal és elhivatottsággal működő Sziléziai Diakónia nemzetközi elismertségét jól mutatta, hogy az Egyesült Államoktól Magyarorszáig sok partnerszervezet képviseltet-

te magát a jeles rendezvényen, majd az azt követő ünnepi hálaadó és iktatási istentiszteleten. Ez alkalommal vitték közösen az Úr elé az előző húsz év áldásait, és iktatták be az új igazgatót, Zuzana Filipkovát. Az ünnepi alkalmon a lengyel diakóniáért felelős püspök, az evangélikus *Ryszard Bogusz* hirdette Isten igéjét Mt 25,35–36 alapján.

■ SZPISÁK ATILA

Magyar–szlovák ökumenikus párbeszéd

▶ **A két évvel ezelőtt Révkomáromban megkezdett kétoldalú megbeszélés folytatásaként a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) meghívására október 27-én Budapestre, a tanács központjába látogatott a Szlovákiai Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöksége. A magyarországi egyházakat D. Szebik Imre nyugalmazott evangélikus püspök, az ökumenikus tanács elnöke, Gáncs Péter evangélikus püspök, Kalota József, a Konstantinápolyi Patriarchátus protopresbiter, az ökumenikus tanács alelnöke, dr. Mészáros Kálmán baptista egyházelnök, Tarr Zoltán, a református zsinat tanácsosa, Sztupkai Mihály metodista lelképásztor és dr. Bóna Zoltán, az ökumenikus tanács főtájtára képviselte. A vendégek delegációját Milos Klátik evangélikus püspök, a szlovákiai ökumenikus tanács elnöke, Fazekas László református püspök, alelnök, Ladislav Krpala, a tanács főtájtára, valamint dr. Stefan Markus, a Testvérek Egyházának és Ladislav Bily, a Szlovákiai Ortodox Egyháznak a vezető személyisége alkotta.**

A jó hangulatú megbeszélésen a tárgyaló delegációk tagjai beszámoltak hazájuk ökumenikus életéről és a mindkét országban idén lezajlott választások után kialakult új közéleti, politikai helyzet következményeiről.

A résztvevők megemlékeztek a közös történelmi múltról, ismertették és értékelték a hazájukban az egyházalapításra és egyházregisztrálásra vonatkozó jogi szabályozást. A sokban különböző jogi helyzet elle-

nére több, mindkét országban jelentőséggel bíró kérdést érintettek. A két ökumenikus tanács figyelemmel kíséri a nyelvtörvénnyel és a kettős állampolgársággal kapcsolatos fejleményeket, és bízik a két ország felelős vezetőinek, döntéshozóinak bölcsességében a még nyitott kérdések tisztázása tekintetében.

A jelenlévők megerősítették a megkezdett kétoldalú kapcsolatok elmélyítése mellett elkötelezettségüket. Felmerült az is, hogy a jövőben

érdemes lenne elgondolkodni a visegrádi országok ökumenikus tanácsai kapcsolatának szorosabbra fűzéséről, továbbá a két országot érintő ökológiai kérdésekben való egyházi együttműködésről. Szó esett az iszlámmal és más vallásokkal való párbeszéd tapasztalatairól és formáiról is.

A szlovák ökumenikus delegáció nyitottan fogadta a magyarországi ortodox és protestáns egyházak javaslatát a jövő évben esedékes magyarországi EU-elnökséghez kapcsolódó egyházi kezdeményezésekben való együttműködést illetően.

A MEÖT képviselői meghívták a szlovákiai ökumenikus tanács képviselőjét a jövő évi ökumenikus imahét budapesti nyitóalkalmára, továbbá megállapodtak abban, hogy az imahét egy napján a MEÖT képviselőiben egy magyarországi igehirdető Szlovákiában, illetve a szlovákiai ökumenikus tanács képviselőiben egy szlovákiai lelképásztor Magyarországon szolgál.

A két testület képviselőinek következő találkozására – a tervek szerint – jövőre szlovákiai helyszínen kerül sor.

▶ Forrás: MEÖT

A kultúra missziója az egyházban – Krisztus missziója a világban

Beszélgetés Zászkaliczky Zsuzsannával, a Credo főszerkesztőjével

► **Az idén tizenhatodik évfolyamában járó Credo evangélikus folyóirat 2009 közepé óta új szerkesztővel és szerkesztőbizottsággal folytatja szolgálatát egyházunkban. Munkájukról – a 2010/1–2. szám közelmúltbeli megjelenése apropójából – Zászkaliczky Zsuzsanna főszerkesztővel beszélgettünk.**

– A Credo célját, szerepét – ha úgy tetszik, „hitvallását” – az általam szerkesztett első szám beköszöntőjében úgy fogalmaztam meg: folyóiratunk elsősorban válasz arra, hogy az Úristen megszólít bennünket.

A SZERZŐ FELVÉTELE

„Válasz-létünket” – bizonyára már feltűnt az olvasóknak – a címlap grafikájában is hangsúlyozzuk azzal, hogy a Credo szóban az elektronikus levelezésből jól ismert „re” betűkapcsolatot más színnel nyomtatjuk.

– *Milyen választ ad a Credo erre a megszólításra – avagy melyek a szerkesztés alapelvei?*

– Arra törekszünk, hogy a múlt értékeit is kutassuk, ugyanakkor a jelenkor kérdéseivel is foglalkozunk, és távlatokat is nyissunk. Elődöm, Mányoki János – miként egykor szerkesztői beköszöntőjében is leírta – szándékosan kerülte a kortárs témákat. Ezen mindenképpen változtatni akartunk. A kortárs olvasó kortárs nézőpontokat kíván. Míg a magas szakmai színvonalat meg kívánjuk tartani, a témák változatosságát, sokszínűségét szeretnénk visszahozni, hogy ne csak egy szűk réteg érdeklődését elégítse ki a lap. Az igei üzenet megjelenítését, a korábbinál hangsúlyosabbá tételét is fontosnak tartjuk. A Credo állalása tehát nem kevesebb, mint egyházunkon belül a kultúra, egyházunkon kívül pedig Jézus Krisztus missziója.

– *A sokszínűsége való törekvés a rovatstruktúrában is megmutatkozik.*

– Meglehetősen sok rovatban gondolkodunk. Ezek között vannak, amelyek soha nem maradhatnak el. Ilyen a *Lectori salutem*, azaz a szerkesztői beköszöntő és az áhítatot, rövid igei elmélkedést tartalmazó *Iránytű*. Nagyon fontos az *Idézőjel* is, melyben első közlésként jelentetünk meg kortárs szépirodalmi műveket, valamint a *Szemle*, ahol egyelőre csak könyveket és kiállításokat recenzálunk, de várhatóan zenei eseményekről és színházi előadásokról is írunk majd.

Az említetteken kívül a már általam szerkesztett három számból legalább kettőben találkozhattak az ol-

vasók például az *Isten műhelye* (teológiai), a *Tanúk és tanulságok* (történelmi), a *Szöbrirodalom* (irodalmi), a *Tárgy – kultúra* (vizuális művészeti), a *Teremtett világ* (természettudományos) rovatokkal. De a többi mellett fontos az *Evangélikus műhely* is, amelyben egyházunkhoz köthető szellemi műhelyek, körök bemutatását tervezzük.

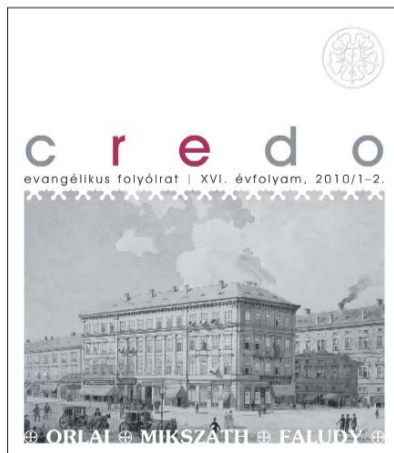
– *Művészettörténészként főállásban az Evangélikus Országos Múzeum tudományos munkatársa. Bizonyára ez is közrejátszott abban, hogy nemcsak tartalmában újult meg a lap, hanem megjelenésében is jelentős változásokon ment át.*

– Úgy gondolom, hogy ha valaki a 21. században, e világméretű vizuális ingeráradat közepette nyomtatott sajtóterméket készít, akkor annak az újságnak vagy folyóiratnak áttekinthető szerkezetűnek és nagyon igényesnek kell lennie. A nyomdai megjelenést érintő változás, hogy új formátumban, mívesebb grafikával és tördeléssel, két színben – fekete és bordó –, illetve helyenként színesben nyomott oldalakkal, jól olvasható betűtípussal találkozhat az, aki kezébe veszi a *Credót*. Kiemelten fontosnak és keresztény felelősségünknek tartjuk a természet értékeinek védelmét, ezért környezetbarát papírt használunk.

Lehetőség szerint minden írás mellé igyekszünk – a dolgozat témájához illő – illusztrációkat rendelni. A legújabb, 2010/1–2.

számban pedig olyan képzőművészeti alkotások – egy húsvéti rajzsorozat részei – is megtalálhatók, amelyeket korábban máshol még soha nem publikáltak. További „képes” újtásunk, hogy a tanulmányok szerzőiről is – két-három mondatos névjegy kíséretében – közlünk portrékat.

Ami egyébként a szerzőket illeti: természetesen nagy örömmel jelentjük meg a jó nevű, saját területükön szaktekintélynek számító tudósok és evangélikus gyűjteményeink, intézményeink munkatársainak tanulmányait, de mellettük fiatal kutatók, doktorjelöltek írásainak is szívesen teret adunk.

– *Folyamatosan többes számot használ. Ez is mutatja, hogy a Credo szerkesztése nem egyszemélyes feladat. Kik segítik a munkáját?*

– Egy valóban működő szerkesztőbizottság összeállítására törekedtem, tagjait közös gondolkodásra, közös munkára hívtam meg. Olyan embereket gyűjtöttem magam, illetve a lap köré, akiket jól ismerek, és akiknek a tudásában megbízom. A bizottság tagjai egyébként – Szabó T. Anna költő-műfordító kivételével – valamennyien evangélikusok.

– *Szaladjunk gyorsan végig a többiekben is!*

– Szabó T. Anna mellett a bizottság másik hölgytagja Réthelyi Orsolya történész. Fabiny Tibor és Ittész Gábor mindketten teológusok és irodalomtörténészek. Fábri György eredetileg filozófus, jelenleg tudomány- és oktatásszervezéssel foglalkozik, az Eötvös Loránd Tudományegyetem egyik rektorhelyettese. Potzner Ferenc építész-művészettörténész. Pröhle Gergely elsősorban nem országos felügyelői mivoltánál fogva került a bizottságba, hanem mert járatos a politika területén. A természettudományokat Gadó György Pál erdőmérnök, természetvédelmi szakmérnök és ifj. Szabik Imre orvos, bioetikus, a Semmelweis Egyetem tudományos munkatársa képviseli a szerkesztőbizottságban. A lap akkor fog jól működni, ha a szerkesztőbizottsági tagok – velem együtt – nemcsak munkájukat, tudásukat, hanem kapcsolatszerüket is „bevetik”.

– *A szerkesztőkről már esett szó, az olvasókról azonban még nem. Elsősorban kiknek készül a Credo?*

– A célközönség meghatározásakor mindenképpen számolnunk kell azzal, hogy a hazai népességen belül nem túl nagy hányadot képvisel az evangélikusság, az evangélikusságon belül ugyanakkor életkor, iskolai végzettség, foglalkozás – és nyilván érdeklődés – tekintetében nagyon nagy a szórás. Ezért lehetetlen vállalkozás lenne olyan folyóiratot kiadni, amelyet minden hittestvérünk szívesen forgat, és egyformán a magáénak érez.

A *Credóval* elsősorban az evangélikus, illetve a keresztény értelmiségnek – természetesen lelkeseknek és az iskoláinkban tanító, akár más felekezethez tartozó pedagógusoknak – kívánunk szellemi táplálékot nyújtani. Reméljük, előbb-utóbb világi olvasói is lesznek a lapnak, hiszen a tanulmányok, recenziók szélesebb kör érdeklődésére is számot tarthatnak. A közelmúltban egy, a munkánkat jóindulattal és elkötelezetten figyelő nyugdíjas lelkész azt mondta, a lapnak immár helye van a polcokon a *Távlatok* és a *Vigilia* mellett.

Ezért szeretnénk, ha nem csak a Luther Kiadó könyvesboltjában, a Huszár Gál papír- és könyvesboltban, illetve a gyülekezeti iratterjesztésen keresztül lehetne hozzájutni. Az Írók boltja rendelt néhány példányt a legfrissebb számból; bízunk benne, hogy további üzleteket is sikerül megnyernünk a folyóirat terjesztésére.

– *Többször szóba került már a Credo legfrissebb száma...*

– Úgy vettem át a szerkesztés feladatát 2009 közepén, hogy még egyetlen tavalyi szám sem volt kézbe vehető. Így a 2009/1–2., 2009/3–4., illetve a 2010/1–2. számok csak jelentős késéssel jelentek meg, az utóbbi például csak néhány hete kapható. Hamarosan azonban behozzuk a lemaradást, és reményeink szerint karácsonyig a 2010/3–4. szám is kijön a nyomdából. Mindamelllett, hogy energiáinkat egyelőre még ennek a csúszásnak a ledolgozása emészti fel, a szerkesztőbizottságban újra és újra felmerül a gondolat, hogy vissza kellene térni az eredeti, évenként négyszeri megjelenéshez, illetve belátható időn belül az interneten is elérhetővé kell tenni a folyóiratot. Hogy ezekre az újabb lépésekre lesz-e erőnk, kapacitásunk és bátorságunk, még a jövő titka.

■ VITÁLIS JUDIT

Segítő kölcsönhatás

► Folytatás az 1. oldalról

Az egészségügy zsákutcájából az egyházi kórházak mutathatják a ki vezető utat, amelyek a finanszírozási problémák és a hatékonysággal kapcsolatos gondok ellenére is őrzik a pozitív gyógyítási attitűdöt.

Záró előadasként dr. Várszegi Asztrik pannonhalmi bencés főapát a bencés regulának az egészséges

méltatta. Beszédében kiemelte, hogy a művek szerzője számára a zene sohasem volt öncél, hanem mindig Istent kívánta dicsérni vele. Az egyetem énekara – amely műsorával az egész nap programját színesítette – Csorba István szerzeményeiből is bemutatót tartott.

Életút, életvezetés témában beszélgetett ezek után Varga Gyöngyivel *Seben Glória* harmadéves, teológus-lel-

FOTO: ZSIROS ANDRÁS

Dr. Várszegi Asztrik

életmód gyakorlásához nyújtott iránymutatására világlított rá. Kiemelte, hogy a regula alapelvei, közöttük a mértékletesség, a rend fontossága, a munka és a pihenés egyensúlya, a csend keresése mind-mind jó tanácsok lehetnek a testi és lelki egészségre törekvő ember számára.

A nap további részét a hallgatói önkormányzat által szervezett programok adták, lelki felüdülést nyújtva a jelenlevők számára.

Délután került sor Csorba István *Testvéreimért áldlak* című kötetének bemutatójára. A könyvet, amelyben az EHE életéhez kapcsolódó egyházzenei kompozíciók kaptak helyet, D. Szabik Imre nyugalmazott püspök

kész szakos hallgató. A tanárnő őszintén vallott lelki útkereséséről, hitének fejlődéséről a nagyszámú érdeklődő előtt. A beszélgetést közös körtánc zárta.

Végül esti áhítat tette fel a koronát a hosszú és gazdag tartalmú napra. Az igehirdetés szolgálatát *Trincki Andrea* végezte, hallgatótársai pedig pantomimjátékkal erősítették a mondanivalót. A konferencia zenei szolgálatát ellátó teológus-zenekar vezetésével Istent dicsőítő ifjúsági énekek csendültek fel, amelyek a hallgatóságban megerősítették Isten gyógyító közelségének tudatát.

■ ADÁMI MÁRIA

HIRDETÉS

Meghívó EKME-estire

Az Evangélikus Külmisziói Egyesület (EKME) következő külmisziói estje keretében *Hajgato Zoltán* tart vetített képes előadást – a feleségével együtt egy esztendőn át végzett – mongóliai szolgálatáról *Életünk példaképe Mongóliában* címmel november 15-én, hétfőn 18 órakor. Helyszín: a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának földszinti előadóterme (1085 Budapest, Üllői út 24.; bejárat az utcáról). Minden érdeklődőt szeretettel vár az EKME vezetősége.

HIRDETÉS

Adventi könyvvásár Csornán és Győrött

Többéves hagyományunkhoz híven idén is szeretettel várunk minden kedves érdeklődőt Győrben, az adventi könyvvásáron, ahol több keresztény kiadó kínálatából válogathatnak. Idén új helyszínen, Csornán is megrendezzük a vásárt.

- Csorna, Művelődési Ház – november 30., kedd, 10.30–16.30
- Győr, Széchenyi István Egyetem aulája – december 1., szerda, 9.00–17.00

A Luther Kiadó adventi lelkülettel, új karácsonyi könyvekkel és kedvezményekkel várja kedves vásárlóit.

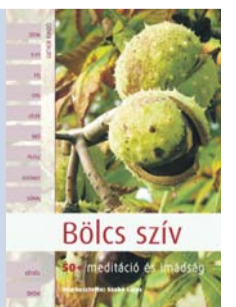
Lehetővé kívánjuk tenni gyülekezeteknek, bizományos partnereinknek, hogy nagyobb példányszámú rendelésüket a helyszínen átvehessék. Ez esetben kérjük, hogy megrendelésüket november 26-ig küldjék el a kiado@lutheran.hu címre.

A hónap könyve – novemberben a Luther Kiadótól 30% kedvezménnyel

Szabó Lajos (szerk.): Bölcs szív – 50+ meditáció és imádság

Vásárolja meg a hónap könyvét kedvezményesen! Eredeti ára: 990 forint.

<http://bolt.lutheran.hu/>
E-mail: kiado@lutheran.hu
Fax: 1/486-1229
1085 Budapest, Üllői út 24.

► **Mert bizony hősök voltak mind, akik méltók az emlékezetre. Tény: az 1848–49-es szabadságharc bukását követő császári önkény legalább százharminc embert végeztetett ki, több ezren pedig börtönbe kerültek. Az áldozatok között sok evangélikus volt. Itt van mindjárt a honvédek fővezére, *Görgey Artúr*, ki-re a szintén evangélikus *Kossuth Lajos* életre szóló billogként süttötte rá az áruló vádját. *Rázga Pál* pozsonyi evangélikus lelkész azonban nem vádaskodott – igaz, nem is menekült –, hanem bevárva a győzteseket, emelt fővel ment a halálba.**

Kossuth Lajos, Görgey Artúr és Rázga Pál – három életút, amelyet a hazáért érzett szeretet köt össze. Pedig akár az egymásra mutogatás példáját is adhatnák. Merthogy ezt példázza Kossuth híres vidini levele, melyben a szabadságharc bukásáért a katonai főparancsnokot teszi felelőssé, nem kevesebbet állítván, mint hogy Görgey áruló.

A szabadságharc e két kimagasló személyisége között kezdetben kitérő volt a kapcsolat. Kossuth Lajos 1848. december 2-án például ezt írta Görgeynek: „Mi ketten megmentjük hazánk szent ügyét, és kikérjük jutalmul, hogy a megmentett hazában én paraszt, Ön vegyan professzor lehessen. (...) Azért tegye meg nekem azt a grátiát, kedves Professzor úr, verjen jól valamelyik

MEGTORLÁSOK – 1849 UTÁN...

Hűség a hazához, mindhalálig

körmére az ellenségnek.” Fél évvel később, vagyis 1849. április 3-án pedig így foglalta össze az Országos Honvédelmi Bizottmánynak Görgeyről alkotott véleményét: „A legtisztább indulatú hazafi, kiből a Haza tökéletesen bízhatik.” Nos, ehhez képest homlokegyenest eltérő véleményt vetett papírra a szabadságharc bukása után Törökországba menekült Kossuth. Mi változtatta meg a véleményét röpké öt hónap alatt?

Orsova, vagyis a Duna magyarországi szakaszán található utolsó város irányába a világi fegyverletét követően még egy rövid ideig nyitva volt az út. Mintegy ötezer honvéd futott le, egészen Vidinig (a ma Bulgáriához tartozó város a Duna déli partján fekszik), ahol is számukra a Porta internálótábort létesített. Noha az osztrák és az orosz kormány erősen szorgalmazta, a szultán mégsem adta ki őket.

Hát itt, ebben a viszonylagos biztonságban írta a magába roskadt Kossuth Lajos azt a levelét, amelyben a szabadságharc bukásának okait boncolgatta, no meg persze a további küzdelem lehetőségeit is sorra vette. A magyar kormány párizsi és londoni megbízottjainak, vagyis *Telki Lászlónak* és *Pulzsky Ferencnek*

a leveleiből itt értesült arról, hogy Anglia és Franciaország óvatosan érdeklődik a magyar ügy iránt. Ebből pedig azt a következtetést vonta le, hogy szerencsés időben újra fel lehet éleszteni a forradalom tüzét. Ennek érdekében azonban a nemzettel el kell hitetni, hogy képes egy újabb szabadságharcot kiobbantani, és azt győzelemmel be is tudja fejezni. Ha tehát most nem győzhettünk, akkor

annak nem a külső, hanem a belső ellenség a fő okozója – legalábbis a vidini levél tanúsága szerint.

De olvassuk, mit is vetett papírra Kossuth Lajos: „Szegény szerencsétlen hazánk elesett. Elesett, de nem ellenségeink ereje, hanem árulás s alávalóság által. Ó, hogy ezt megértem, s mégsem szabad meghalnom! Görgeyt felemeltem a porból, hogy magának örök dicsőséget, hazájának

szabadságot szerezzen. És ő a hazának gyáván hóhérvá lón.”

Hát így született meg az a vád, hogy a honvédek főparancsnoka, Görgey Artúr áruló lenne. De mit is írt ugyanerről, vagyis a fegyverletéről maga Görgey? A *Rüdiger* orosz tábornoknak szóló megadó levelében ez olvasható: „Ezen körülményt én legjobb meggyőződésem szerint felhasználom arra, hogy embervért kí-

► **A Mansfeld családnév hallatán a legtöbb magyarnak valószínűleg egyetlen keresztnév jut az eszébe: Péter. Nem csoda, hiszen hosszú éveken át gondoskodtak róla, hogy alaposan bevéssék a köztudatba mindaz, amit ma ez a név jelent. Az 1956-os forradalom egyik legismertebb Széna téri résztvevőjét szívbemarkolóan fiatalon végezték ki – a kommunista rendszer ezzel mindenki számára nyilvánvalóvá tette, mire képes a hatalom megőrzéséért. Így vált Mansfeld Péter a negyven éven át fennálló rezsim embertelenségének szimbólumává. Azt viszont már kevesebben tudják, hogy története valójában nem közvetlenül a forradalom napjaihoz kapcsolódik – jóval előbb kezdődik, és évekkel később végződik. A közismert képet némileg átrajzolja, amit minderről az öccsétől, *Mansfeld Lászlótól* hallottam.**

– Annak, hogy Peti ötvenhatban csatlakozott a Széna téri felkelőkhöz, messzebbre nyúló okai is vannak, mint az egyszerű kalandvágy. Bár abból is volt bőven: mindig szilaj természet volt. A környékbeli gyerekek között ő volt a vezér, akit úgy vonzottak a kihívások, mint mágnes a vasat, és veszélyhelyzetekben sem igen hátrált meg.

De ez mégsem minden. Nagymamám, miután elveszítette férjét az első világháborúban, hozzáment egy *Puskás Ferenc* nevű férfihoz, akit mi mindig úgy emlegettük, hogy a Puskás nagypapa. A házasságból gyermek is született, *Puskás Tivadar*, aki később az én keresztapám lett. Amikor a második világháború végén az oroszok a magyar férfiakat kényszer munkára hurcolták, őket is elvitték az édesapánkkal együtt. A papa nem tudta, mi vár rá, még mondta is, hogy ne aggódjanak, két órán belül visszajönnek. A nagymama úgy szaladt utána egy kabattal, hogy erre

MEGTORLÁSOK – 1956 UTÁN...

Mansfeld – 56 legismertebb pesti sráca

azért már szüksége lehet a hűvös időben. Többre is szükség lett volna, mert így már Hódmezővásárhelynél megfagyott. Apa és Tibi bácsi évek múlva szökött vissza szintén fagyási sérülésekkel, komoly idegbántalmakkal...

Peti ekkor négyéves volt – már elég nagy ahhoz, hogy mindez nyomot hagyjon benne. Folyton azt kérdezgette, mikor jön vissza Puskás nagypapa. Amikor nem jött, az ő kis gyerekfejében úgy álltak össze az események, hogy az oroszok ölték meg – ami persze bizonyos értelemben nem is állt messze a valóságtól. Később, amikor elkezdtek az államosításokat, apánktól elvették élete munkáját, a fodrászüzletét. Ezt ő nem tudta feldolgozni, és elhagyta a családot, beállt valahol vidéken bányászni, és elkezdett inni. Később börtönbe is került, mert elhagyta a bányászfelszerelését.

Anya nehezen bírt velünk egyedül, és – más megoldást nem látván – Pétert nevelőintézetbe adta. A bátyám így messzire került tőlünk, Szabolcs-Szatmár megyébe, és csak ritkán tudtuk látogatni. Amikor mégis nála voltunk, az igazgató mindig dicsérte, hogy jól viseli magát. Azonban arra is felhívta a figyelmet, hogy van egy pont, ami után már csak a saját törvényei szerint cselekszik. Ha úgy véli, hogy igazságtalanság történt, felekezhetlenné válik.

Két év múlva – ötvenötben – hazajöhettünk. Amikor egy évvel később sógorunk, *Virág János* börtönbe került, felkerült a pont az i-re: Peti végképp megutálta az oroszokat. Talán még öntudatlanul, de valószínűleg az ő számlájukra írta a nagypapa halálát, az intézetet, a szétzilált családot. Bosszúvágy volt benne. Ekkor volt tizenöt éves.

– *A halálakor – 1959-ben – pedig tizennyolc. Péter története éppen attól vált a hidegen kiszámított kegyetlenség szimbólumává, hogy szándékosan addig tartották a börtönben, amíg eléri a felnőttkort, hogy aztán kivégezhesék. Legalábbis ez van a köztudatban. Öszintén szólva megle-*

kos kegyetlenség abban állt, hogy a születésnapján, ráadásul éppen a tizennyolcadik születésnapján akasztották fel.

Mindez persze nem jelenti azt, hogy ne lett volna szándékosan kiszemelt áldozat, akivel példát akartak statuálni. Az volt, de erre a szerep-

A forradalom leverése után az utcánkbeli srákokat – köztük Petit is engem is – azzal bízták meg, hogy gyűjtsük össze a szanaszét heverő fegyvereket. A testvérem néhány barátjával együtt párat elrejtett ezekből – volt otthon egy nyúlketrecünk, az alá ástak egy gödröt, és egy tejeskannába dugva oda rejtették a töltényeket, géppisztolytáratok és kézigránátokat azzal a felkiáltással: „Márciusban újraezdjük!”

Valójában ekkor kezdődtek el azok az események, amelyek miatt később bajba került. Elkezdte a forradalom szervezését, bízott benne, hogy *Nagy Imre* és *Maléter Pál* majd újra előkerül, és *Kádár* nem lesz sokáig hatalmon. De Péter hiába volt vagány rózsadombi fiú, nem ítéltette meg realisan ezeket a dolgokat, hiszen nem láthatta át a nagypolitikát. Először egyedül próbálkozott, de elkapták, és egy év felüggesztett börtönbüntetést kapott. Miután kijött, nem hagyott fel a tervével, a környékbeli fiúkból kis csapatot szervezett: összesen hatan voltak.

Ezek a srákok valóban elkövettek csínyeket, de semmiképpen sem olyan súlyosakat, hogy halálbüntetés járt volna értük. Amikor például menekültek a rendőrök elől, elvittek egy közért elől egy liter tejet és egy befőttet. A későbbiekben persze nem is ezekből lettek súlyos vádpontok, hanem két eseményből: az *Árvácska* utcában lefegyvereztek egy *Vekérdi Elek* nevű rendőrt, és elvitték egy el tulajdonított kocsival. Azért tették ezt, mert ki akarták szabadítani a politikai foglyokat – többek között a sógorunkat is –, és ehhez akarták felhasználni a rendőr fegyverét. Úgy tervezték, hogy csak ezután ássák elő, a kiszabadított foglyokkal közösen, az

A Mansfeld fiúk

pett, amikor kiderült számomra, hogy ez nem teljesen így van, a forradalom után még csak nem is került börtönbe. Pontosan mi történt vele?

– Pétert valóban nem a forradalmi szereplése miatt ítélték el, hanem azért, amit utána követett el. Az pedig, hogy szándékosan „időzítették” a halálos ítéletet, nem olyan értelemben fedi a valóságot, hogy ezt korábban nem teheték volna meg, hiszen 1957-ben hoztak egy olyan törvényt, mely szerint halálbüntetés kiskorúakra is kiszabható. A szándé-

re csak később „választották” ki, ötvenhat után még nem bántották, bár csatlakozott a Széna téri forradalmárokhoz. Kisebb feladatai voltak, kapuba állították örnek, kocsival hozta-vitte az élelmet, a híreket, lőszeret, egyéb szükséges dolgokat. Mi minderről nem tudtunk, csak azt láttuk rajta, hogy nagyon ziláltan jön haza esténként. Csak a kihallgatási jegyzőkönyvből tudom ezeket, amit hivatalosan a rendszerváltáskor kaptunk meg a vádirattal és az ítéletvégrehajtási jegyzőkönyvvel együtt.

méljek, hogy békés polgártársaimat, kiket tovább is megvédelmezni győnge vagyok már, legalább a háború iszonyatától megszabadítsam azáltal, hogy föltétlenül leteszem a fegyvert. (...) Ezen alkalommal őfölsége a cár nagylelkűségébe vetem bizodalmat, hogy (...) egy mélyen megszorodott nemzetet, mely az ő igazságszeretetéhez folyamodik, nem fog ellenségei szilaj bosszúvágyának védtelen kiszolgáltatni. Talán elég lesz, ha egymagam leszek annak áldozatja.”

Hiába is, Görgeyn hosszú évtizedekre rajta maradt a vád: áruló. Egészen addig, mígnem 1884-ben *Klapka György*, a komáromi hős és több száz honvédtiszt memorandumban tette közzé a pesti lapokban, hogy ők bizony nem tekintik árulóknak.

Amúgy furcsa egybeesése a sorsnak, hogy a honvéddadok főparancsnoka élete legnagyobb katonai diadalának, vagyis Buda bevételének az évfordulóján halt meg. Ugyanebben az évben, tehát 1916-ban halt meg a császári hadak főparancsnoka, vagyis *I. Ferenc József* is, akit akkor már évtizedek óta megilletett az apostoli magyar királyi titulusa.

És akkor most nézzük Rázga Pál pozsonyi evangélikus lelkész történetét, akiről annyit már említettünk, hogy vádaskodás nélkül, emelt fővel ment a vérpadra. Tudni kell róla, hogy nem sokkal a szabadságharc kitérőse előtt a Pozsony megyei esperesség lelkészei és családtagjai számára nyugdíj-

intézetet létesített. 1846-ban így prédikált a szószékről: „Erőm, tehetségem a tied, szeretett gyülekezet; életem azonban a hazámé!”

Nem csoda tehát, hogy 1848-ban részt vett a pozsonyi nemzetőrség felállításában, amelyet aztán *Štúr* és *Hodža* rabolva pusztító szlovákjai ellen vetettek be. A balul sikeredett schwechat-i csata előtt több száz pozsonyi önkéntest verbuvált a honvédsereg számára. Ekkor találkozott Pozsonyban Kossuthal, a Schwechat felé tartó sereggel pedig Görgeyvel, aki akkor a magyar hadak centrumának volt a parancsnoka. Itt szolgáltak a pozsonyi önkéntesek is.

A császár 1848 decemberében indította meg az ellentámadást, Pozsony nem sokkal később elesett. Sokan elmenekültek, de Rázga Pál maradt. Nem hagyta magára a gyülekezetét. Izgatás vádjával állították haditörvényszék elé, amely halálra ítélte. Kivégzése előtt így imádkozott: „Uram, ha lehetséges, vedd el tőlem a szenvedés kelyhét, de ne az én, hanem a Te akaratod szerint! Itt állok előtted, Uram, szemben a kelettel, s vigyelek eltemen. Fájdalom vesz körül, de a lelkeim nyugodt. Megáldok mindent, amit a szemem lát. Áldom Pozsony lakóit, drága közösségemet, áldom szegény, véten gyermekeimet, áldom szeretett nőmet, áldom a császárt – azokat is megáldom, akik elítéltek. Áldom drága hazámat, s kívánom, hogy mielőbb szabad és szerencsés legyen!”

■ JEZSÓ ÁKOS

Utcai halál

Benyhe János emlékére

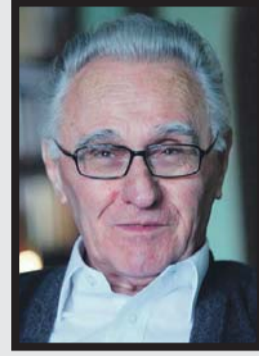
Nem gondoltam, hogy egy szép őszi napon, épp az 1956-os forradalom októberi ünnepnapján távozik közülünk. Tele tervekkel és macacs életszeretettel. Bizton hihettem én is: szikár, fiatalos termetével, nyolcvanadik évén túl is éber szellemével még sokáig fog dolgozni.

Az írószövetség székházába sietünk, ahogyan annyi éve már, a Bajza utca sarkán találkoztunk. Sietett, mindig elől, hogy le ne késsük a *Himnusz*t, a közös éneklés férfias öröme. Már láttuk a kapu előtt várakozókat, a rég látott barátokat, mikor a „távcsöves puskával célzó” halál szíven találta! Pillanat alatt arca bukkant, holtan feküdt az arany levelekkel teleszórt járdán. (Hiába élesztették a közelben járó mentősök, csak a döbbenet maradt a szombat délelőttben.)

Benyhe János, az ELTE spanyol tanszékének tanára, az Európa és Corvina Kiadó szerkesztője, a francia, spanyol és portugál irodalom fordítója az utóbbi időben magyar anyanyelvünk szószólójaként fordult olvasóihoz. *Dohogó* és *Új dohogó* című kötetekben a nyelvpolitika közösség- és nemzetmegtartó jelentőségét hangsúlyozta. Finom szövevény írásként ezek, tele művelő-

déstörténeti utalásokkal, mindennapi életünkkel, halálra rajongva szeretett szülővárosa, Hódmezővásárhely emlékeivel, a Bethlen Gábor Református Gimnázium sugárzó évtizedeivel...

Az egyre nehezebb körülmények között tevékenykedő Magyar PEN Klub megújításán szorgoskodott; írta jegyzeteit a *Heti Válasz*ba, ott volt a jelentősebb irodalmi rendezvényeken. Mindent tudni akart, mindenre kíváncsi volt. És – mondhatni, pihenésképpen – fordított fáradhatatlanul. *F. G. Lorcát*, *J. Amadót*, *Maupassant-t*, *Borgest* és újrafordította *Cervantes* hatalmas regényét. A magyar irodalomban évtizedek óta várt Cortázar-művet: a *Sántaiskolaként* a köztudatba bevont nagyregényt az elmúlt évben fejezte be. Csak fájlalni tudjuk, hogy utolsó tervét, a dél-amerikai irodalom másik kimagasló alkotását, a brazil *João Guimarães Rosa* prózareklését, a *Grande Sertão: Veredast* nem tudta átültetni magyarra, s ezzel beteljesíteni kivételes életművét.

És még valami, amit kevesen tudnak, mert szerényen erről is hallgatótt. Az Eötvös-kollégiumot, ahol tanult, kiadók műhelyszobáit, ahol dolgozott, gyakran elhagyta egy-egy operaközvetítés kedvéért. Fiatalon szenvedélyes vágy fűtötte, hogy énekes lehessen. Szépen zengő hangja, érthető szövegmondása az egyik legnépszerűbb külföldi nagykövetté tette Brazíliában.

Látjátok feleim szümtükhel, mik vogymuk. Isa pur és homu vogymuk. A nyolcszáz esztendő *Halotti beszéd* jutott eszembe, mikor ott álltam, tehetetlenül, elgáncsolt élete mellett. Ezek a tiszta és irgalom nélküli szavak zuhan-

tak rám a vérző arcú időben. De a tragikus halál mögött föltámadt Benyhe János teljesnek mondható élete. Föltámadt a jeles fordító, a munkában szorgos ember. Sőt így ragyogott föl a magyar hazafi is, aki mai elsilányult világunkban példaadó férfi. A szétzagartott Magyarország, a kis hazánál a legfontosabb erkölcsi kategória volt. Ezért élt, ezért fáradott hosszú és gazdag életében.

Betölthetetlen űrt hagyva maga után: ilyen enciklopédikus tudású irodalmár nem születik egyhamar mifelénk.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

elrejtett fegyvereket, majd így élesztik újjá a forradalmat.

Ez a terv persze megvalósíthatatlan volt. Állig felfegyverzett szovjet csapatok, megerősített ÁVH, Munkásőrség mindenütt! Ezeknek a fiataloknak egyszerűen nem volt veszély- vagy félelemérzetük. Azt sem tudták, jogilag mit jelent, amit elkövetnek.

Míndezt persze az ellenük folyó eljárásban nagyon kiélejtették. Főként a rendőr elvételét kiállították a súlyos bűnténynek – még azt is a fiatalokra fogták, hogy meg akarták ölni. Később Vekerdí Elek maga állt ki értük: tanúsította, hogy nem akarták bántani, még cigarettával is megkínálták, és egy utcasarkon elengedték. Ennek az lett a következménye, hogy lefokozták, és el is bocsátották a rendőrségtől... Ebből is látszik, hogy ekkorra már eldöntötték a dolgok végkimenetelét.

Pétert és társait perbe fogták, tizenhárom vádpontot hoztak fel ellenük. A legelső így hangzott: a népi demokratikus államrend elleni fegyveres szervezkedés vezetése – ez már önmagában elég volt akkoriban egy halálos ítélethez.

– Mit lehet tudni a tárgyalásokról?

– Mielőtt erre válaszolok, hadd mondjak el egy rövid történetet, amit egy magas rangú bírótól hallottam, és ami jól illusztrálja az akkori úgynevezett igazságszolgáltatást! Egy *Tutsek Gusztáv* nevű bíró, aki a forradalom megtorlási pereiben kétszáz embert ítél halálra, és több ezer évet osztott ki büntetésként, egy halálra ítélt ember tárgyalása után elment meginni egy kávét. Odalépett hozzá az illető védőügyvédje, és kifogásolta, hogy a tárgyaláson nem mondhatta el a védőbeszédét. Tutsek erre megkérdezte: „Miért, maga azt el akarja mondani?” „Igen, szeretném” – felelte az ügyvéd. Erre a bíró benyúlt a zsebébe, elővette a tárgyalóterem kulcsát, odaadta neki, és azt mondta: „Itt van a kulcs, menjen be a tárgyalóterembe, aztán mondja el...” Hát ez volt akkor a jogrend.

Ugyan milyen esélyei lehettek ilyen körülmények között a bátyá-

méknak?! A perükön részt vevő népbírónak nem is volt jogi végzettségük – többségük az 1919-es Tanácsköztársaság veteránja volt. Egyébként zárt tárgyalás volt, amin nem Péter volt az elsőrendű vádlott,

A Péterről készült utolsó fotó

hanem egy *Blaski József* nevű társa. Kivétel nélkül mindenki halálos ítéletet kapott, de csak Péteren hajtották végre. Blaski József ma is él. Igaz ugyan, hogy Péter valamiért védeni próbálta őt, magára vállalt olyan dolgokat helyette, amiket nem is ő követett el.

A sorsa aztán azzal pecsételődött meg végleg, hogy azt mondta a tárgyaláson: ő mindig becsületesen próbált élni, és ha kiengedik, továbbra is becsületesen fog, de hangsúlyozta, hogy neki van igaza, és azok, akik olyan ítéletet fognak hozni, mint amelyet ő vár, aljas hazáruolók.

– Vajon tisztában volt ezeknek a szavaknak a súlyával abban a helyzetben?

– Az ügyvédje figyelmeztette őt előre, de hajthatatlan volt: nagyon utálta azokat az embereket. Nem akart meghalni, de nagyon utálta őket.

– Önök, mint a családja, mennyit láthattak abból, ami Péterrel történt?

– Nem sokat. Még beszélőre sem járhattunk hozzá. A Gyorskocsi utcai börtönben volt. Egyszer látogathattuk meg egy alagsori helyiségben tíz percet – akkor még nem tudtam, ez lesz az utolsó alkalom, hogy élve látom.

Tárgyalás előtt állt, le volt fogyva, elgyötört volt, szomorú volt. A beszélgetésünk csak előre megszabott formulák szerint zajlódhatott, mert az ügy nyomozótisztje, *Fenyvesi*, aki sokat gyötörte őt, végig ott állt. Egyszer álszent módon, apáskodóan meg is veregette a hátát, de Péter ösztönösen elrántotta magát: gyűlölte őt. Emlékszem, hogy anya azt mondta neki: „Petikém, vigyázz magadra, légy jó fiú, ta-

utca sarkán lévő telefonfülkéből a legyelmi kérvény miatt. A nővérem beszélte vele, és egyszer csak kiesett a kezéből a telefon. Képtelen volt megszólalni, de nem is volt rá szükség, én is hallottam, mit mond az ügyvéd: „Asszonyom, fogadja őszinte részvéte- met, az ítéletet végrehajtották...”

– Soha nem jutott eszébe, hogy ezek után disszidál?

– De, egyszer. Egyébként Pétert is

a helyzet már annyira megengyhült, hogy lehetett útlevelet kapni, kimentem Bécsbe, de ott nem olyan körülmények fogadtak, amilyenekre számítottam, így meggondoltam magam, és vissza is fordultam. Mivel összesen egy hónapot voltam kint, távollétem nem számított disszidálásnak, így nyugodtan visszajöhöttem.

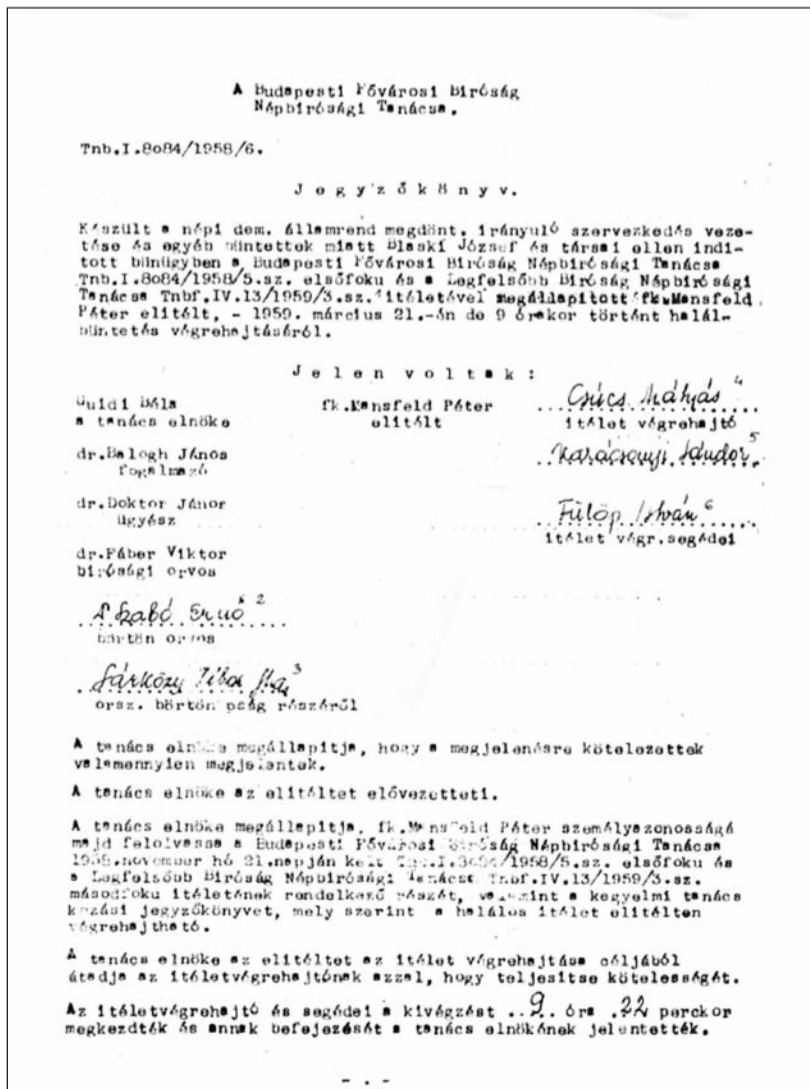
– A kedvezőtlen bécsi helyzet volt az egyetlen ok, amiért végül mégsem ment?

– Nem, erős honvágyam is volt. Egy hónap nem sok idő, de már annyi alatt rádöbbentem, hogy nekem így nincs hazám. Meg aztán akkoriban még úgy volt, ha egyszer elment valaki, nem jöhöttem vissza. Anyám már elveszítette az egyik fiát – hogy tehettem volna meg vele, hogy a másik is elhagyja? Visszajöttem, beilleszkedtem, fodrász lettem, szép életem volt és van, nem bántam meg a döntést. Ha mentem volna, nem az lennék, aki ma vagyok. Jöhö- nék haza Amerikából, hogy na, az én bátyám volt Mansfeld Péter!... De itt maradtam, szeretem a hazát, és ápolom azoknak az emléket, akik az életüket áldozták azért, hogy ma szabadon élhessünk.

– Ilyen nehéz családi örökséggel miként gondolkodik a hitről?

– Keresztény ember vagyok, hiszek Istenben. Ha templomban vagyok, mindig átszellemülök. Sokat jelent számomra, hogy *Edina* lányom március 20-án született, Péter március 21-én halt meg... Biztos vagyok benne, hogy ez nem véletlen, és vannak még más ilyen dátumok is az életemben, amelyek ennyire szimbolikusan egybeesnek. Azt az élményt ugyan nem adta meg nekem Isten, hogy együtt legyek nagypapa Petivel – pedig most összejárhatnánk, vihetnénk együtt az unokákat uszodába –, de biztos volt valami célja, hogy így alakult. Úgy hiszem, hogyha a vele történtek csak egy kis szöveget is tudtak ütni a kommunizmus koporsójába, akkor már nem volt teljesen hiábavaló a halála.

■ VÖRÖS VIRÁG

lán egy rövid börtönbüntetéssel megúszod!” Erre Péter odavetette: „Itt egy rövid büntetés? Akkor inkább a halál!” Sajnos ez így is lett...

A tárgyalás március 19-én volt, utána anya idegösszeroppanást kapott. Emlékszem, hogy március 22-én felhívtuk az ügyvédet az Apostol

figyelmeztették még 56-ban, hogy legokosabb lenne elmennie Amerikába, mert tudnak a Széna téri szerepléséről. De ő nem ment. S végül én sem, bár azért nekirugaszkodtam: voltak rokonaim Bécsben és Amerikában, akik mondták, hogy tudnának munkát szerezni. 1966-ban, amikor

► Harcos amazon vagy éppen elhanyagolt külsejű nőszemély, de mindenképpen jellemző rá, hogy férfiakat túlszárnyaló elánnal, akár utcai tüntetéseken is, nagy hanggal küzd jogaiért – talán ez a sztereotíp kép ugrik be sokaknak a *feminista* szót hallva. Jó lenne tudni, hogyan jellemezné egy átlagember a *feminista teológus* személyét. Valószínűleg nem olyan békességet és nyugalmat sugárzó személyiségeknek, mint amilyen *dr. Varga Gyöngyi*, az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) Őszövetségi Tanszékének docense vagy *Perintfalvi Rita*, a Bécsi Egyetem Katolikus Teológiai Kar Őszövetségi Tanszékének asszisztense. A velük való beszélgetés is jól bizonyította, sokszor milyen téves sztereotípiák élnek bennünk.

– 2002-ben alakult meg a *European Society of Women in Theological Research (ESWTR, Teológusnők Európai Társasága)* magyar tagozata, a *Magyarországi Teológusnők Ökumenikus Egyesülete*. A szervezet szellemisége – ahogyan önkönként fogalmaznak – az olyan női teológiát preferálja, amely semmiképpen nem férfielenes, és a „férfiteológiával” kollegiális viszonyra törekszik. De kezdjük inkább az elején: hogyan lesz valaki feminista teológus?

PERINTFALVI RITA: Én nem nevezném magam feminista teológusnak, mert ez egy olyan „címké”, amely könnyen „skarlát betűvé” válhat. Női teológus vagyok, aki mellett, hogy mindazzal a tudományos képzettséggel bír, mint férfi kollegái, rendelkezik egy sajátos női látószöggel is, amely érzékenyebben teszi őt olyan problémákkal való foglalkozásra is, melyek elkerülték a hagyományos férfidominanciájú teológia figyelmét.

Tanulmányaimat a Szombathelyi Hittudományi Főiskolán kezdtem, ahol hittanári képzettséget, majd a Szegedi Hittudományi Főiskolán egyetemi teológus képzettséget szereztem. A szegedi évek alatt nagyon megszerettem a biblikum szakterületét és az ókori nyelveket. *Somfai Béla* professzor atya bátorítása és egy akkor már Rómában biblikumot végzett teológusnő példája adta az ösztönzést, hogy még inkább elmerüljek ezen a területen egy külföldi doktori kurzus révén.

– Miért nem itthon folytatta tanulmányait?

P. R.: Ebben két tényező játszott fontos szerepet. Egyrészt ha már doktorizom, azt nem a „papírért”, hanem a valódi tudás megszerzéséért teszem, és a lehető legmagasabb színvonalon tanulok. Másrészt pedig olyan légkörben szerettem volna tanulni, ahol nem számítok hátrányos helyzetűnek csak azért, mert nőnek születtem, és világi vagyok, és ahol csak a tudás, a szorgalom és a tudományos elkötelezettség számít. A választás végül is Bécsre esett, ahol két év alatt megszereztem a magiszteri fokozatot, majd elkezdhettem a doktori képzést; ennek most járok a vége felé. És ez év tavaszától – nagy örömmre – az ottani Őszövetségi tanszéken kaptam egyetemi asszisztensi állást.

– Mik a tapasztalatai, a bécsi egyetemen hogyan viszonyulnak a világi teológusokhoz?

P. R.: A mi tanszékünkön csak világi kutatók dolgoznak, három férfi és három nő. Sem a „világi”, sem a „női” jelleg nem számít hátránynak. Tanszékvezető professzorom éppen a bibliai szövegek spirituális értelmezésének „nagy mestere”, ami igazolja,

Fakanál vagy teológia?

Beszélgetés a Magyarországi Teológusnők Ökumenikus Egyesületének két tagjával

hogy „világiként” is lehet valaki spirituális beállítottságú. Ahogy ennek az ellenkezője is igaz: attól, mert felszentelt pap valaki, nem válik automatikusan „szentebbé”, mint mások. Itthon, Magyarországon sajnos azt tapasztalom, hogy amennyire a rendszerváltás utáni szükséghelyzetben nyitottak voltak a laikusok felé, most öt-hat éve ismét kezdenek „bezárulni” a kapuk.

– És Önt mint női teológust mennyire fogadják el?

P. R.: A helyzet teljesen ambivalens. Vannak, akik nagyon megbecsülnek, és mindenben támogatnak, és még többen vannak, akik nem értik, hogy mit keres egy civil nő ezen a pályán.

Perintfalvi Rita és Varga Gyöngyi

– Egy-egy itthoni előadása alkalomával a hallgatóság soraiban – ahol nyilván több a férfi – nem érzi a lelkisínylést csak azért, mert nő?

P. R.: Már megszoktam, hogy mikor elkezdek előadni, nagyon kritikusan méregetnek, de hiszek abban, hogy a valódi tudásnak meggyőző ereje van. És az előadásaim végére általában tényleg meg is látják bennem a tudóst, érdeklődve hallgatnak, és többen gratulálnak. De az elvárások sokkal magasabbak velem szemben.

– Az evangélikus egyház lelkészi karát tekintve elmondhatjuk, hogy elnöiesedő hivatásról van szó. Espereseink között ketten is képviselik „Éva lányait”, Radosné Lengyel Anna országos-felügyelő-helyettes és déli kerületi felügyelő személyében pedig a „gyengébbik nemhez” tartozó világi vezető is van egyházunkban. Emellett beszélgetésünk helyszínén, az Evangélikus Hittudományi Egyetemen az oktatók között sem elhanyagolható a nők aránya. Mindez nem azt jelzi, hogy mi nyitottabbak vagyunk a katolikus egyháznál? Hogyan lett Varga Gyöngyi a női teológia elkötelezettje?

VARGA GYÖNGYI: Az én személyes történetem valamivel egyszerűbb Ritánál, hiszen nekem valóban nem kellett nagy ellenállás közepette kerülő utakat megtennem azért, hogy nőként ezt a hivatást választva benne legyek az egyházi közösségben.

De a történelmi hűséghez az is hozzátartozik, hogy otthoni gyülekezetemben, Kőszegen sok éven át – Ittész János személyében – én is férfi lelkészt hallgattam. Az ő komoly teológiai látásmódja, kiforrott igehirdetői alkata meghatározó volt számomra, ugyanakkor mindig hiányzott nekem a teológiának – nevezük így – a lágysága és érzékenyebb hangvétele. A tanulmányaim során ezért elkezdtem keresni a teológia „női arcát”. Lelkésznőként Szabóné Mátrai Marianna testesítette meg

számunkra, női hallgatók számára azt az irányt, amely e téren mintaként szolgálhatott.

– Az akkor még Evangélikus Teológiai Akadémia nevű intézményben a lelkészjelölt fiatalemberek mennyire vették komolyan a velük együtt tanuló lányoknak az e pálya iránti elkötelezettségét?

V. Gy.: A mi időnkben élt az akadémián egy sokak által hangoztatott nézet: az, hogy a lányok csak azért jelentkeznek ide, mert az öt – most már hat – év alatt férjet szeretnének szerezni maguknak. De mi van akkor, ha egy nő valóban hivatástudatból választja ezt a fél évtizednyi tanulást? Nekem mindig is az volt a tapasztalatom, hogy többet kellett „letennem az asz-

– Egy zömében még mindig férfiakból álló pályán, illetve főleg férfiakból álló presbitérium mellett miként lehet elérni azt, hogy elismerjék egy lelkész nő munkáját, ám ő közben megőrizze a nőiességét?

V. Gy.: Nem gondolom, hogy nekünk utánoznunk kell a férfi lelkészi attitűdöket ahhoz, hogy vezetőként megálljunk a helyünket egy közösségekben. Fontosnak érzem, hogy felfedezzük és használjuk a lelkészi szolgálatban azokat a női erősségeket – gondolok itt például a gyermekekkel vagy az idősekkel való foglalkozásra –, amelyek megadattak a számunkra. Hosszú tanulási folyamat, hogy női vezetőként ne váljunk férfiasá, és ne vegyünk át olyan módszereket és magatartásformákat, amelyek nem sajátjaink, épp ezért esetleg taszítók lehetnek.

– Ezzel a szelíd hozzáállással képviselik a feminista teológiát is? Nem ellentmondás ez?

P. R.: A női teológia képviselői megpróbálják ráirányítani a figyelmet arra a kérdésre, hogy a bibliai szövegek erőteljesen férfiszemszögből íródtak, aminek az a patriarchális társadalomszemlélet az oka, amelyben a szövegek keletkeztek. Ez persze nem jelenti azt, hogy ezeket a szövegeket mindenestül ki kell hajtani, mert alapjai lehetnek a nők alárendelésének. A modern írásmagyarázatnak hangsúlyoznia kell azt, hogy bizonyos szövegek olyan kortörténeti elemeket tartalmaznak, melyek a modern kor Európájában nyilván nem lehetnek már érvényesek. De az adott kor embere, aki a szövegeket leírta, nem tudott kilépni saját kora köpenyéből, hogy egyszer s mindenkorra érvényes társadalmi tanítást adjon, például a nők szerepéről...

– Mondanának egy példát?

V. Gy.: Például a *Tízparancsolat* „Ne kívánd felebarátod feleségét, szolgáját, szolgálóleányát, barmát vagy bármiféle tulajdonát!” pontjánál a feleség mint tulajdon szerepel. Vagy Pál apostol a mai földnek furcsán hangzó mondatát is említhetem: az asszony hallgasson a gyülekezetben. Azzal is folyamatosan szembesülünk, hogy kimarad a női oldal az istenképből – a Szentháromság istenképe is alapvetően férfi logikát és férfias elgondolást tükröz.

– Ez azért is érdekes, mert az imádkozással foglalkozó pszichiáter szakemberek vizsgálatok során már többször kimutatták, hogy azoknak a férfiaknak és nőknek, akiknek gyermekkorukban valamilyen oknál fogva konfliktusuk volt az édesapjukkal, hitéletükben – így imádságaikban is – sokkal több gondjuk van az Atyakép elfogadásával.

P. R.: Nagyon sokféle Isten-metaphora található a szentírási szövegekben. Ábrázolják őt úrnak, harcosnak, királynak, édesapának, de látják vajdát, szülő nőnek, gondoskodó édesanyának is – lásd a 131. zsoltsárt. Amikor a különböző korszakokban az emberek meghatározzák a saját istenképüket, válogathatnak ezek közül a metaforák közül. A döntő az, hogy milyen istenkép az, amelyhez ők közel tudnak kerülni. A legtöbb esetben férfiak határozták meg a teológia irányvonalát, ők pedig inkább a férfias elemeket emelték ki: a harcos, aki erőt hordoz, a király, aki uralkodik. Egy anyai istenkép, aki lehajol, és mint csecsemőt hordozza népét, nem volt hozzájuk olyan közel álló. A női teo-

lógia pont ezekre az eddig elhanyagolt, néha a fordítások révén a szövegekből eltüntetett, női-anyai jellegű képekre irányítja a figyelmet. Persze anélkül, hogy ezeket abszolutizálna.

V. Gy.: Ha alaposabban megvizsgáljuk – példának okáért – evangélikus liturgiánkat vagy énekeinket, láthatjuk, még azok is mennyire a férfias gondolkodást és logikát tükrözik, pedig többségükben nők ülnek templompadjainkban...

– A katolikus egyházban viszont a Mária-tisztelet valamennyire enyhít a férdominancián, nem?

P. R.: Nagyon érdekes, hogy mindig is megfigyelhető volt az úgynevezett elit- és az úgynevezett népi valóság. Az utóbbi jól tükrözi az embereknél azt a szíve vágást, hogy Isten valamilyen módon nőként, szerető, megértő anya formájában jelenjen meg, akihez bajainkkal, gondjainkkal fordulni lehet. Szűz Mária személye ezt a női elemet hozza bele a katolikus hit világába, jóllehet ő nem Isten, de Isten anyja és a legfőbb Közbenjáró.

– Hogyan fogadják a férfiak a női teológia problémáfelvetéseit?

P. R.: Általában nevetnek rajtuk.

V. Gy.: De ezzel sok esetben a zavarukat leplezik, mert ők is érzik, hogy ezek súlyos kérdések, csak jobb egyszerűen viccet csinálni belőlük, mint komolyan venni őket. Hiszen akkor szembesülniük kellene azzal, hogy az egyház egész hierarchikus felépítésén, a dogmatikai, teológiai rendszeren alapjaiban kellene változtatni.

P. R.: A feminista teológiának részben ez is az egyik célja: segíteni a tudatformálást. Augusztus végén egyesületünk szervezett egy nemzetközi konferenciát az EHE-n *Női méltóság – emberi méltóság – A teológia és az antropológia összefüggései sajátos kelet-közép-európai nézőpontból* címmel. A témaválasztással az volt a célunk, hogy felhívjuk a résztvevők figyelmét: a női méltóság az öndefiníciós szabadságán alapul, és ez a szabadság belülről fakad. Vagyis szabad megfogalmaznom magamnak, ki is vagyok valójában, majd merek is az lenni, aki valójában vagyok, mert Isten szabadnak és értelemmel megajándékozottnak teremtett. Ehhez viszont meg kell szabadulni azoktól a szentnek és sértetetlennek minősített, külső normatívák által meghatározott képzetektől, amelyekről most mi is sokat beszélünk.

– Ez így jól hangzik, de hogyan lehet ezt megvalósítani a különféle családi, munkahelyi, társadalmi köztételek közepette? Például az ön férje hogy viseli mindezt?

P. R.: Ő logikusan gondolkodó mérnökember, aki támogatja például az egyesületünk munkáját is. Azt mondja, hogy a katolikus egyház meglehetősen logikátlan módon nem használja ki azt az óriási tudást és erőforrást, amely a nőkben rejtőzik. És ez egyszerűen a meglévő erőforrások elpazarlása. Amúgy ő igazi – talán ma ritkaságszámba menő –, érett, bátor férfi, aki nem fél a női kihívástól. És tud úgy szeretni egy nőt, hogy annak szereti, aki az valójában. Egyenrangú társnak és szuverén gondolkodónak tekinti.

V. Gy.: A Magyarországi Teológusnők Ökumenikus Egyesületében nekünk nem az a célunk, hogy demonstrálva, törve-zúzva érjük el a nők nagyobb mértékű elismerését, mert azt gondoljuk, hogy ez nem célravezető dolog. Ez egy szolidaritáson alapuló közösség, ahol megpróbálunk egymásra figyelni, és a magunk területén, a magunk eszközeivel igyekszünk minél többeknek felmutatni egy más szemléletmódot.

■ BODA ZSUSZA

Ahol a boldogságot találjuk

1946-ban, amikor diakónusi szolgálatra készültem Felvidéken, kezembe került *Szabó Aladár Jézus élete* című, igen értékes könyve (Budapesten, Nagy Sándor könyvnyomdájában adták ki 1907-ben). Ebben a szerző részletesen foglalkozik az emberi boldogsággal. Hol keressük? Hol találjuk meg?

E kérdéseket akkor már úgy tanulmányoztam Isten gyermekeként, hogy a helyes választ továbbadhasam a boldogságot kereső testvéreimnek. Sok esetben ez eredménnyel is járt. Sikertől az élet vándorait a helyes út felé irányítani. Ez mindig külsős boldogsággal töltött el. Ezért vettem kezembe újra ezt a könyvet, hogy értékes gondolatait megoszsam a boldogságkeresőkkel.

Ma is sok a boldogtalan ember, aki keresi a boldogságot, de igazán nem tudatosan, csupán vágyódik utána. Nem tudja, hogy „a boldogság az emberi élet küzdelmeinek vezérszavára. Fény, amely rendesen távol van, de legalább vonzza a földi embert. Nem tudja, hogy a boldogság emberi.”

Amikor Jézus a boldogmondásokban a boldogságról szól *Máté evangéliumának* 5. részében, az emberi szív vágyaiból indul ki. Azt állítja, hogy van boldogság. Szavaiból az is kitér, hogy a boldogság itt a földön elérhető, mert akiknek ő boldogságot ígér, azok mind itt élnek a földön: itt vannak sírók, igaz életre vágyók, igaz életet éhezők és szomjúhozók.

Ez a földön található boldogság elérhető. Gyakran küzdelemmel, mert sok csalódásunk a kétségbeesés felé hajt bennünket, és már-már le is mondunk arról, hogy a földön megtaláljuk a boldogságot. Pedig a sok csalódásunk abból ered, hogy nem jó helyen keressük. Elfelejtjük, hogy a boldogság, ha földi is, ha emberi is, mindenesetre *lelki kincs*. És Jézus erre hívja fel figyelmünket az említett bibliai részben. Aki komolyan olvas, annak rendkívül becses tanítás ez. Igazán akkor értjük meg, ha Jézusra figyelünk.

Jézus szerint a boldogság nem gyönyör, nem élvezet, nem önzés, nem földi termék, hanem *Isten adománya*, olyan „égi növény”, amely az

emberi szívbe ültetve emberivé lesz, de azt egyúttal át is alakítja, megszüpíti. Mit kell tehát tennünk?

Már az első lépésnél Istenre kell irányítani figyelmünket. Mert ki a lelki szegény? Bizonyára nem az, akinek kevés okosság jutott. „Lelki szegény az, akinek a mértéke a nagy, a hatalmas, a gazdag Isten. Az olyan ember, aki Istenhez közeledik, és látja, hogy mily csodás szeretet van őnála, azt érzi is, és az tudja, hogy Isten nélkül az ember szegény és nyomorult. Ezért ha megnyitja az Úr előtt a szívét, lelkét, s betelik az Isten országának javaival, boldogságot talál.”

Csak hogy Isten országa nem egyszerre lesz a miénk. A lelki szegény sír és kesereg, amikor a saját nyomorúságának tudatára ébredt, az Isten országát pedig távolról látja csak. Boldog sírás ez, mert ezeket a könnyeket Isten letörli. Ezek után a lélekbe csodálatos nyugalom, békesség és szelíd-ség költözik. Az Istentől megvigasztalt lélek a továbbiakban már nem vágyódik a földi javak után. Boldog, ha azt, amire földi életében szüksége van, Isten kezéből veheti, mint örökös az örökhagyó akarata szerint.

Az ilyen lélek sóvárog az Istennel való helyes viszony, az igaz, helyes magatartás után. Nemcsak az igazság után, hanem az igaz élet után is, mert erről van szó Mt 5. és 6. részében. Az Isten pedig kielégíti az ilyen sóvárgást, s a lelket mindjobban magához kapcsolja.

Az irgalmas Istenből azután átáradnak az emberbe az irgalmasság erői, s az ember, aki azelőtt önző és kapzsi volt, másokkal szemben is tud irgalmasságot gyakorolni. A boldogságot, amelyet megszerzett, másokkal is meg akarja osztani. Így a lélek mindig jobban megtisztul a bűnös szenvedélyektől, az önző gondolatoktól, a gonosz vágyaktól, s lelki szemünk örömmel látják, hogy Isten vezet bennünket.

Éppen ezért arra törekszünk, hogy az áldott békét, amelyet Isten adott, terjesszük. Sőt készek leszünk háborúságot is szenvedni, hogy Istennel való helyes viszonyunkban megmaradhassunk.

Ez tehát az egyre magasabbra szálló boldogság útja!

El kell ismernünk, hogy sokan nem ezen az úton keresik a boldogságot. Ide olyan erők kellenek, amelyek lelkünket felfelé irányítják. Az Úr Jézus a természeti ember előtt ismeretlen forrásokat tár fel.

Ha végül Jézus útmutatása alapján az ember ezt a boldogságot megtalálta, akkor erőt, bölcsességet és szentséget nyert. Az Istennel való közösség és az Isten által adott igazi boldogság lehetővé teszi, de egyúttal kötelességünk is, hogy másokra is sugároztassuk a kapott öröket.

Jézus azt kívánja híveitől: *legyenek a föld sójai s a világ világossága*. Mutassanak utat az élet sötét északájában tévedezőknek. Ne tartsák meg maguknak az Istentől nyert kegyelmet. Ővák a lelkeket a romlásból, mint ahogy a só óv a rothadás ellen. Érvényesítsék a nyert isteni erőt cselekedeteikben, s így kényszerítsék az embereket, hogy Isten jóságának és kegyelmének nagyságát elismerjék, és az Urat dicsőítsék. Életükben Isten legyen az első, mert ő a legbecsebb kincs! Az ő szent neve mindenképpen felett való.

Jézus szerint tehát a boldogság igazi forrása: *Isten*. A tőle kapott rendeltetésünket pedig csak akkor teljesítjük, amikor az égi fényből annyit tudunk venni, hogy vissza is tudjuk sugározni szóval, amikor Istentől bizonyosságot teszünk, Istent dicsőítjük. Jézus előtt nincs földi gát. Ő a lelket oly magasra emeli, ahol nincs más, mint Isten és az ő országa, s ahol az Úr és az ő gyermeke közötti szeretetteljes összeköttetést semmi meg nem akadályozza.

Vizsgáljuk meg magunkat, hogy így keressük-e boldogságunkat! Egyáltalán milyen boldogságot keresünk? A földi örömei boldogságát vagy Isten megmentő hatalmának, bennünket átölelő megváltó szeretetének boldogságát?

Amikor én ezt a boldogságot megtaláltam, magamévá tettem, túláradó öröm töltötte be szívemet, s nem tudtam magamban tartani. Sokaknak adtam tovább, s ez tette teljessé boldogságomat. Azt is tudom, hogy ennek végső fokozatát ott fenn a boldogság szép hazája teljesíti be, hol szívem örökké örülni fog.

■ SZENCZI LÁSZLÓ

REMÉNYIK SÁNDOR

Csak azt ne...

Csak azt ne engedd meg, én Istenem,
Hogy másba belelássam, átvigym
A rosszat, ami bennem van csupán.

Bűnök burjánja vert fel engemet,
De közelemben rózsáligetek
Illatoznak igazak udvarán.

Égek a magam fűtötte pokolban,
De jobbra s balra tőlem mennyország van:
Ó, Isten, e hitem el ne vedd.

Szentek veszik a máglyámat körül,
S bár eloltaniok nem sikerül,
Lángomba hullatják könnyeiket.

(1930. október)

FOTO: VITALIS JUDD

HETI ÚTRAVALÓ

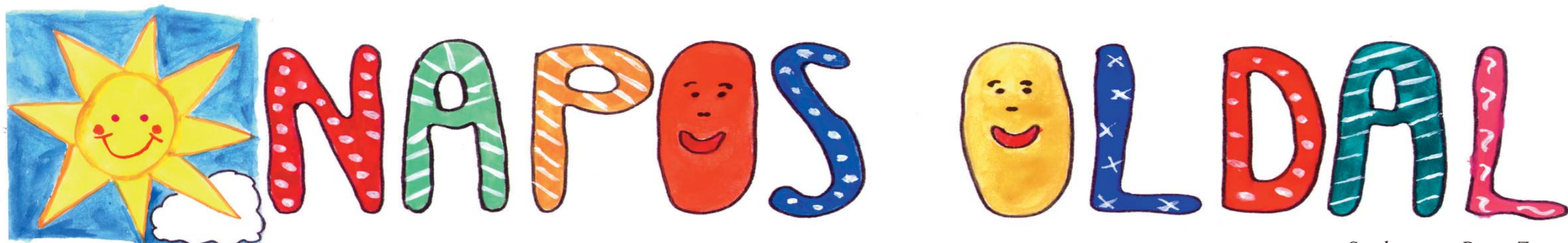
„Mindnyájunknak leplezetlenül kell odaállnunk a Krisztus ítélőszéke elé.”
(2Kor 5,10)

Szentháromság ünnepe után az utolsó előtti héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi felszólítanak: reménységgel várjuk az Úr visszajövetelét! Ő a királyok Királyaként fog mindenben uralkodni. „Tökéletesen reménykedjetek abban a kegyelemben, amelyet Jézus Krisztus megjelenésekor kaptok.” (1Pt 1,13; LK) Az *Apostoli hitvallás* új kezdetet hirdet: „Hiszem (...) a test feltámadását és az örök életet.” „Ha elenyészik is a testem és a szívem, szívemnek kősziklájá és örökségem te maradsz, Istenem. Oly jó nékem Isten közelsége! Reménységemet az Úrba vetem!” (GyLK 723,10–11) „Amikor pedig az Emberfia eljön (...), így szól a jobb keze felől állókhoz: Jöjjetek, Atyám áldottai, örököljétek a világ kezdete óta számotokra elkészített országot.” (Mt 25,31.34) Mert „aki hallja az én ígémet, és hisz abban, aki elküldött engem, annak örök élete van; sőt ítéltre sem megy, hanem átment a halálból az életbe” (Jn 5,24). Pál Isten gyermekeinek reménységét hirdeti: „Mert üdvösségünk reménységre szól. (...) Ha pedig azt reméljük, amit nem látunk, akkor állhatatossággal várjuk.” (Róm 8,24.25) „A hit pedig a remélt dolgokban való bizalom, és a nem látható dolgok létéről való meggyőződés.” (Zsid 11,1) Hegyi beszéde végén Urunk Isten akaratának cselekvésére hív, s a kősziklára épített ház képével szemlélteti az okos ember örök sorsát: aki nemcsak meghallotta az ő igéjét, de meg is cselekedte, és életét Jézusra alapozta, benne hitt, csak az „megy be a mennyek országába” (Mt 7,21). Ám aki szándékosan vétkezik, „Isten Fiát lábbal tapodja, (...) és a kegyelem Lelkét megcsúfolja”, arra Isten ítélete vár: „Félelmetes dolog az élő Isten kezébe esni.” (Zsid 10,29.31) Urunk figyelmeztet: akik a földön meg nem térnek, elvesznek az ítéletben! Ezt példázza a természetlen fügefafa sorsa is; bizony, lejár a kegyelem ideje: „...hátha terem jövőre, ha pedig nem, akkor vágd ki.” (Lk 13,9) Pál emlékeztet az Úr jövetelére: „...amikor az Úr Jézus megjelenik a mennyből, (...) bosszút áll azokon, akik nem ismerik Istent, és nem engedelmességek (...) evangéliumának. Ezek majd örök pusztulással bünhődnek...” (2Thesz 1,7–9) A főpap e kérdésében benne volt a válasz is: „...vajon te vagy-e a Krisztus, az Isten Fia!” A felelet: „Te mondtad. Sőt azt mondom nektek: mostantól fogva meglátjátok az Emberfiát, amint a Hatalmas jobbán ül, és eljön az ég felhőin.” (Mt 26,63.64) János láthatta a megnyílt eget és a Messiás eljövételét: „És láttam egy nagy fehér trónust és a rajta ülőt (...) a halottak (...) a trónus előtt állnak (...). Ha valakit nem találtak beírva az élet könyvébe, azt a tűz tavába vetették.” (Jel 20,11.12.15) Luther vallja: csak Krisztus által van menetelünk az Atyához, s Ura nevében szólva hirdet reménységet: „Meglásd, ha erős hittel, szíved minden bizodalomával rám bízod magad, én leszek a híd, mely téged a halálból a másik életbe visz.” Kérheted: „Ó, Jézus, ama nagy napon (...) / Írd élet könyvébe nevem, / Vigy teljességre, amen.” (EÉ 502,5)

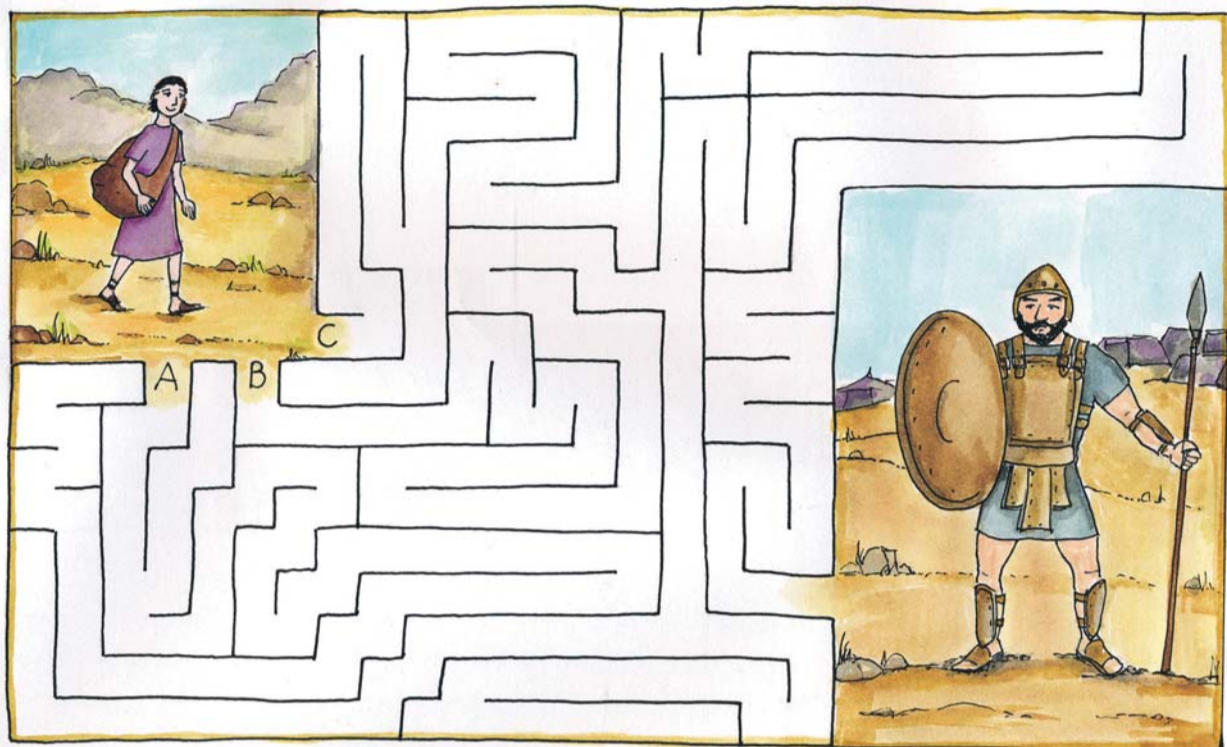
■ GARAI ANDRÁS

NAPPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

RAJZ: JENES KATALIN

Melyik úton induljon el Dávid, hogy legyőzhesse Góliátot?

HIRDETÉS

Imádságíró- és rajzpályázat gyermekeknek

A Magyarországi Evangélikus Egyház Gyermek- és Ifjúsági Osztálya imádságíró- és rajzpályázatot ír ki *Adventi várakozás és karácsony ünnepe* témakörben.

A gyerekek öt korosztály szerint pályázhatnak: óvodások, 1–2., 3–4., 5–6., 7–8. osztályosok.

A rajzok A/4-es méretben készüljenek, használható hozzá színes ceruza, filctoll, zsírkréta vagy festék. Az olvasható formában beküldendő imádságok tetszőleges terjedelemben készülhetnek. Kérjük, hogy a rajzok és az imádságok hátulján szerepeljen a készítő neve, életkora, a mű címe, illetve a pályázó laccíme, gyülekezetének és oktatási intézményének neve.

A beérkezés határideje: december 15. (szerda)

A cím, ahová várjuk a munkákat: MEE Gyermek- és Ifjúsági Osztály, 1450 Budapest, Pf. 21.

A pályázat eredményét honlapunkon december 20-án jelentetjük meg, és a díjakat még karácsony előtt postára adjuk a gyermekeknek!

A pályázók legfeljebb három rajzot és három imádságot küldhetnek be. Az egyes korosztályokban az első három helyezett részeseit ajándékkal.

Kedves Gyerekek!

► Öt részes sorozatunkban az állatok, különösképpen is a madarak nagy barátja és ismerője, *Schmidt Egon* bácsi mesél a körülöttünk élő állatokról. Minden alkalommal két állatról olvashatunk, közülük az egyik madár. A *Budai Tibor* gyönyörű rajzaival illusztrált ismertetés végén mindig találhatunk majd három-három kérdést. A helyes válaszoknak utána kell keresnetek. A megfejtéseket gyűjtésük össze, és küldjétek be szerkesztőségünk címére (1085 Budapest, Üllői út 24.). A borítékra írjátok rá: „Mesélnek az állatok”!

MESÉLNEK AZ ÁLLATOK

Mókus

Talán nincs is olyan gyerek, aki ne ismerné és ne szeretné ezt az örökké vidám, a fákon ügyesen ugráló állatot. Erdőkben, parkokban tanyázik, a budapestiek legkönnyebben a Népligetben találkozhatnak vele. Ott megszórták az embereket, és közelről is megfigyelhetők.

Néha lejönnek a földre is, és ha ilyenkor kutya fut feléjük, felszaladnak a fára. Egy ágra ülnek nem sokkal az ugató kutya feje felett, lepillantanak, és mintha csak azt mondanák: na, gyere utánam, ha tudsz!

A mókus magokkal, gyümölcsökkel, gombákkal táplálkozik. Ősszel földbe rejtett raktárakat készít, ezeket később a hó alatt is megtalálja. Lá-

toztatja a madarak részére kilógatott madáretetőket is, és a napraforgót rogotatja.

Nem alszik téli álmot, jellegzetes nyomait a hóban megtalálhatjátok. Hófúvásos időben akár több napig is a fészékben marad, ilyenkor bozontos farkával takarózik. Kora tavasszal a magas ágakon gömb alakú, belül finom hánccsal bélelt gallyfészket épít, a nőtény évente kétszer ebben hozza a világra 2-7 fiókáját. A mókus hazánkban védett, nem szabad bántani.

Kérdések

- Vajon mikor nyílnak ki a kis mókusok szemei?
- Mi a mókus legnagyobb ellensége az erdőben?
- Mi a mókus legkedvesebb csemegéje?

Erdei fülesbagoly

A leggyakoribb bagolyfaj Magyarországon. Tavasszal és nyáron a párok kis erdőfoltokban élnek, ősszel és télen csoportokba verődve rendszerint fenyőfákon pihennek, nem egyszer a

települések – városok, falvak – kertjeiben.

Nappal mozdulatlanul ülnek a törzs mellé húzódva, és csak este, szürkületkor repülnek ki a mezőkre, ahol rágcsálókra vadásznak. Zsákmányállataik csontjai a köpetekben, a fák alatt heverő hosszúkás szörögombócokban megtalálhatók.

A párok a tél végén, kora tavasszal alakulnak ki, esténként gyakran hallani mély „hu” hangjukat. Nem építenek fészket, hanem más madarak, főleg varjak otthonait foglalják el, ott rakják le 6-8 fehér tojásukat. Előfordult már az is, hogy városokban, a magas házak ablakaiban lévő muskátlis ládában költöttek. Csak a tojó kotlik, párja hordja neki a táplálékot. A

fiókák 28-30 nap alatt kelnek ki, de már háromhetesen elhagyják a fészket. Ekkor még nem tudnak repülni, a közeli ágakon üldögelnek, és éjszaka síró hangokat adva várják az eleséggel érkező szüleiket.

A baglyok nappal is jól látnak, éjszaka, vadászat közben azonban főleg finom hallásukat használják. A rágcsálók legkisebb mozgását is meghallják, lecsapnak rájuk, és megragadják őket tühegyes karmaikkal.

Kérdések

- Vajon mi az erdei fülesbagoly legfőbb tápláléka?
- Hány erdei fülesbagoly él hazánkban?
- Milyen súlyú egy erdei fülesbagoly?

Küldetésünk ereje

Felügyelők országos konferenciája Révfülöpön

► **Egyházunk felügyelőinek ez évi országos konferenciáján az erőnlét volt a kulcsszó. A különböző egyházkormányzati szinteken szolgáló világi vezetők – mintegy negyvenen – november első hétvégéjén gyűltek össze Révfülöpön, az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban.**

A pénteki vacsora után tartott nyitóáhitatával Ittész János adta meg az igei indítást a munkához. Az elnök-püspök Bír 16,18–25 alapján Sámson történetét, erejének, erőnlétének mi-
benlétét elemezte.

Este dr. Cserhádi Péter, a Nemzeti Erőforrás Minisztérium helyettes államtitkára, az Északi Evangélikus Elnökség felügyelőhelyettese tartott előadást *Egészségünk és egészségügyünk állapota* címmel. Bemutatta az egészségügy jelenlegi helyzetének előzményeit, felvázolta a problémákat. A globális és a hazai gondok és megoldandó feladatok között – mint mondta – elsősorban a megelőzés szerepére, illetve a rehabilitáció hatékonyságának erősítésére kell helyezni a hangsúlyt. Kitért arra is, hogy az egészségügyi ellátásban mind a végzett munka minőségét, mind a dolgozók létszámát tekintve egyre kritikusabb állapotok uralkodnak.

Arra a kérdésre, hogy van-e kiút a sokszor elkeserítőnek tűnő helyzetből, a válasza egyértelműen igen volt. Optimizmusra adhat okot, hogy

a jelenlegi kormányzati erőviszonyok talán soha vissza nem térő lehetőséget kínálnak a problémák orvoslására. Előadásának zárásaként Cserhádi Péter az egyházak egészségügyi ellátórendszerbe való bevonásának lehetőségeiről, valamint az egészség-

ségügy és a kereszténység összefüggéseiről szól.

Szombat délelőtt elsőként a hamarosan – 2012-ben – esedékes tisztújítás kerületére *Mészáros Tamás* egyházmegyei felügyelő és ifj. dr. *Hafenscher Károly* lelkész segítségével. A *választási előkészületekről – a törvény és a gyülekezet-lélektan szempontjai* című vitaindító referátumuk után a hozzászólások elsősorban a változás igényét jelezték, de sok, a félreértéseket tisztázni igyekvő észrevétel is elhangzott.

Közösségek és egészség címmel dr. *Székely András*t, a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Magartartás-

tudományi Intézetének munkatársát hallgathatták meg a felügyelők. A kutató – maga is nagycsaládos: hatgyermekes édesapa – a család fontosságát kiemelve kezdte később beszélgetésé alakuló előadását, de szó esett a társadalom lelkiállapotáról is. Így többek között előkerült a depresszió, az anómia, a házasság és a válás témaköre. Az eszmecsere külön figyelmet érdemlő része volt az istenkép hatása a stressztűrő képességre.

Az ebédet követően dr. *Fábr György* kommunikációkutató mutatta be *Egyházunk erőnléte* címmel a Magyarországi Evangélikus Egyház állapotát felmérő szociológiai kutatás eredményeit (*lásd* Evangélikusnak lenni Magyarországon – 2010-ben című írásunkat – a szerk.).

Áhitatában dr. *Fabiny Tamás* püspök – *A küldetés ereje* címmel – Dávid király személyén keresztül vizsgálta az erőnlét kérdését, majd megrendítő, vetített képes előadást tartott az elmúlt időszak katasztrófáiról, azok bibliai vetületéről.

A vasárnapi úrvacsorás istentiszteleten Ittész János hirdetett igét. Az elnök-püspök prédikációjában Pál apostol példája alapján a felülről kapott erőről szólv zárta le a konferencia gondolati ívét. A résztvevők az istentiszteleten imával emlékeztek meg az elmúlt évben elhunyt dr. *Frenkl Róbert* korábbi országos felügyelőről.

A tanácskozást *Próhle Gergely* országos felügyelő gondolatai zárták.

■ BAK PÉTER

Evangélikusnak lenni Magyarországon – 2010-ben

► **Keresztény hitüket és evangélikusságukat büszkén vállaló, valóságos környezetben felnőtt, a családot, biztonságot, a hagyományokat és a természeti értékek védelmét fontosnak tartó, segítőkész emberekként jellemzik önmagukat a magyarországi evangélikusok annak a kutatásnak a fényében, amely 2010 tavaszán indult. A szakmai és társadalmi szempontból egyaránt úttörő jelentőségű program a Magyarországi Evangélikus Egyház felkészítésére készült. Célja, hogy feltérképezze az evangélikus hívők, egyháztagok, lelkészek, egyházi intézményi dolgozók véleményét az egyház működéséről, problémáiról, valamint képet adjon hitéleti és egyházi tevékenységükről.**

A kutatás szorosan kapcsolódik az evangélikusok *Élő kövek egyháza* című egyházi stratégiájának kidolgozásához.

Az adatok négy forrásból származnak: kérdőíves kutatás az egyháztagok körében; lelkészekkel készített mélyinterjúk; on-line kérdőíves vizsgálat aktív egyháztagok között; on-line vizsgálat az egyházi intézmények vezetői körében. A kérdőíves vizsgálat az egyháztagokra (körülbelül 300 ezer magyar állampolgárra) reprezentatív, ezeröttszáz fős mintavétellel készült. Ilyen jellegű, széles körű és mélyreható kutatás a rendszerváltozás óta nem zajlott a történelmi egyházak körében.

Az adatgyűjtés főbb témakörei közé tartozik az egyéni hitélet, az egyházi alkalmakon való részvétel, a gyülekezeti-egyházszervezeti aktivitás, az evangélikusság jellemzői, értékrend és felelősségvállalás, valamint az egyház társadalmi szerepvállalása, az egyházstratégia ismertsége. A kutatást az egyház részéről *Fabiny Tamás* püspök és *Próhle Gergely* országos felügyelő kezeli, szakmai irányítója *Fábr István* szociológus és dr. *habil. Fábr György* kommunikációkutató, mindketten csömöri evangélikusok, akik egyházi felajánlasként végezték a munkát.

A felmérés eredményei szerint az egyháztagok úgy látják, csökken a templomba járók és a konfirmálók száma. Általában is gondnak tartják a hitélet elszürkülését, a fiatalok elmaradását, az anyagi nehézségeket. Nem látnak viszont komoly hiányt az egyházi önkéntes munka mennyiségében – miközben saját bevallásuk alapján háromnegyedük egyáltalán nem végez ilyen munkát.

Az egyháztagok istentiszteletre járásuk elmaradását leginkább egészségi állapotukkal és az időhiánnyal, a sok munkával indokolják. Mindezek valóban objektív adottságnak tűnnek, hiszen alig látnak

módot arra, hogy érdemben változzon a helyzet.

A megkérdezettek elégedettek a lelkészek munkájával, úgy érzik, a prédikációk hozzásegítik őket a lelki megnyugváshoz, az Istenhez való közlerkerüléshez, bátorítást, reményt adnak számukra. A hívők magánjellegű vagy hitbéli gondjakkal nem keresik meg a lelkészeket, inkább maguk vagy barátaik, családjuk segítségével oldják meg ezeket. Istenben való hitük erős, azonban ugyanannyian vannak, akik a maguk módján vallásosak, mint akik az egyház tanítása szerint azok.

A Magyarországi Evangélikus Egyház társadalmi súlyával az egyháztagok többsége elégedett, abban viszont megosztottak, hogy elégségesek-e megszólalásai az egész országot érintő politikai, közéleti ügyekben: a válaszolók egyharmada szerint elegendő, negyedük kevesli, másik negyedük sokallja. Hozzávetőlegesen ugyanannyian vannak, akik teljes távollágot tartanak a politikai pártoktól, mint akik biztatnak azokat a pártoknak a támogatására, amelyeknek céljai egybeesnek az egyház értékeivel – azonban elenyésző kisebbségben vannak, akik elköteleződést várnának bármely politikai párt mellett.

Természetesen a fentiek csupán ízelítőnek tekinthetők az – igen széles körű adatbázis feldolgozása, mélyelemzése során nyert – eredményekből. A kutatás lebonyolítóinak reménysége szerint a kapott adatok az evangélikus egyház jövőjéről való gondolkodást szolgálják majd, s kiegészítve az egyházstatisztikai adatsorokat megalapozzák a stratégia kialakítását. A felmérés legfontosabb hozadéka pedig az lehet, ha segít egyéni és közösségi önismeretünkben, Krisztusban való közösségünk erősödésében, a szükséges változások ösztönzésében.

► *EvÉlet-infó*

KIRÁNDULÓ GYÜLEKEZETEK FIGYELMÉBE!

„Naiv néprajzóra” Mancini néninél

Az ősz beköszöntével a gazdák biztonságba helyezik a terményt, rendbe teszik, kijavítják elhasználódott, megsérült eszközeiket, szerszámaikat. S természetesen itt az ideje a szüretnek, az újbóli elkészítésének is. Szorgos kezek végzik a farszót munkát a szőlőben és a pincékben egyaránt.

Nincs ez másként a Bükk hegység lábánál, a Mezőkövesdtől tíz-egynéhány kilométerre északra megbúvó községben, Bogácson sem. A ma már egyre nagyobb részben az idegenforgalomból élő település korábban szinte kizárólag a mezőgazdaságnak köszönhetette létét. Lakosai egy része summásként dolgozott, más része pedig hagyományos paraszti gazdálkodást folytatott a saját földjén. (A summások föld nélküli parasztemberek, akik tavasztól őszi családostul az uradalmi birtokra költöztek, és bérért, fizetségért végezték el az aktuális mezőgazdasá-

sági munkákat.) Egy azonban közös volt bennük: a Bükk magasba szökő csúcsai előtt húzóódó szelíd dombok között mindig szorgos, dolgos emberek éltek. Soha nem volt könnyű Bogácson az élet, nagyon keményen meg kellett dolgozni a mindennapi betevőért, hiszen a természet nem adta olcsón a javait.

Ennek a küzdelmes életnek az ismerete ihlette meg a Bogács község Szent Márton-templomának plébániáján élő *Kovács Sándornét, Mancini nénit*. Az idős asszony, aki már évtizede végzi a templom körüli mindennapi teendőket, úgy gondolta, megörökíti emlékeit. Textiliákból babákat készített, és korabeli viseletbe

öltöztette őket – a babák különböző élethelyzeteknek, életkoroknak vagy éppen a végzett munkának megfelelő ruhákat viselnek. Ezekből aztán jeleneteket állított össze, s az érdeklődők okulására egy-egy életképpé rendezte a csoportokat, a templom szomszédságában rendelkezésére bocsátott helyiségben pedig takaros kis kiállítást hozott létre belőlük. S hogy még teljesebb legyen a látvány, megkérte testvérét – „aki már gyermekkorában is ügyesen rajzolt” –, hogy készítsen a jelenetekhez illő festményeket mögéjük.

Az elkészült képek igazi naiv festmények lettek, amelyek kiválóan szolgálják a kitűzött célt. Látható a summásélet egy jelenete, megnézhetjük, hogyan élték mindennapjaikat a múlt század eleji emberek, majd – egyebek mellett – láthatunk lakodalmas készülődést, temetést, szüretet és egyházi ünnepre összegyűlt sokadalmat is.

Mancini néni az emlékeire, az idősök elbeszéléseire és a padlásokon vagy a régi ládafiákban fellelhető dokumentumokra hagyatkozva készíti a ruhákat, öltözteti fel kis kedvenceit, majd teszi melléjük a korabeli – vagy az azokra emlékeztető – eszközöket.

S akinek a látvány nem elég, az az ízes magyarsággal előadott történeteiből tudhat meg még többet. Készséggel elmagyarázta például, mi az a lapátos konty, „amely nélkül még a kapuba sem ment ki a palóc asszony”, de szívesen mesélt arról is, hogy milyenek voltak a korabeli ételek, és hogy melyiket hogyan készítették el, vagy hogy milyen házban éltek a családok.

Jó szívvel ajánlható gyülekezeti kirándulások egyik állomásaként e különleges kiállítás. Hiszen ha nem ismerjük, őrizzük, ápoljuk hagyományainkat, lassan feledésbe merülnek a régi szokások, s közös múltunk, történelmünk egy újabb darabja vesz el.

Aki felkeresi Bogácsot, annak kár lenne kihagyni a falu Árpád-kori alapokon nyugvó templomának megtekintését. A gyönyörűen felújított hajlékot nem kis büszkeséggel – mint kedves ismerősöknek – mutatja meg Mancini néni.

Bejelentkezéssel bármikor látogatható mindkét helyszín. A római katolikus plébánia Bogácson, az Ady Endre utca 18. szám alatt található. Telefonszámuk: 49/534-032. A látogatás ingyenes, de a fenntartásra szívesen fogadnak el támogatást.

■ GYARMATI GÁBOR

HIRDETÉS

A Luther Kiadó könyvesboltjának (1085 Budapest, Üllői út 24.) ünnepi nyitva tartása

- November 27., szombat: 9–13
 - November 29. – december 23., hétfőtől péntekig: 9–18
 - December 4., szombat: 9–16: Lónyay utcai keresztény könyvvásár (Lónyay Utcai Református Gimnázium, 1092 Budapest, Kinizsi u. 1–7.)
 - December 11., szombat: 9–17
 - December 18., szombat: 9–13
 - December 24-től zárva tartunk, nyitás 2011. január 17-én
- Felhívjuk kedves megrendelőink figyelmét, hogy az ünnepek és az év eleji leltározás miatt a december 21. után érkező megrendeléseket január 17-től tudjuk teljesíteni.

Internetes alapozás

Simon Newcomb csillagásznak tulajdonítják azt a kijelentést, hogy a levegőnél nehezebb repülő szerkezeteket építeni lehetetlen. Biztosan mondták persze mások is, akikre aztán kijózanítóan hatott a Wright fivérek első repülése, mégpedig annyira, hogy a fenti kijelentés száz évvel később már az egyik legjobban hangzó reklámszöveg lett, noha saját korában valószínűleg komoly elméleti fejtegetések szolgálták alapjául.

E sorok írója ennek tudatában bizonytalanul ragadott most billentyűzetet, hiszen tisztában van vele: minden leírt szava csak a pillanatnyi technológiai viszonyok között érvényes, és elég lehet pár év ahhoz, hogy akár az ellenkezője is igaz legyen. A trendek ugyanis az internet világában nagyon gyorsan változnak, noha a korszakváltás egyes lépéseinek felfelé haladva néha nagyon is jól kirajzolódnak.

Ha csak két szóval lehetne leírni a változások lényegét, akkor ez az „analógból digitális” lenne. Az analóg mindaz, ami a természetben van, a tapintható dolgok, a folytonos színtartományok, a festék szétterülése a papíron. A digitális pedig ugyanezeknek a leképezése a kettes számrendszerbe, s ez a leképezés az emberi érzékelés hibahatárán belül adja csak élethűen vissza az információkat. Egyszerre esetleg mindössze

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

kétszázötvenhat árnyalatban vagy képpontokra bontva egy kijelzőn.

A technológiai változásokon túlmenően azonban a tartalom is átalakul. Kezdvé attól, hogy papíron általában többet olvasunk, mint képernyőn, az interneten nemcsak képi illusztrációkat lehet elhelyezni, hanem video- és hanganyagokat is. Már eddig is voltak e-könyv-olvasók, amelyek – vékony kis készülékek lévén – ugyanolyan könnyűek, mint egy papírkönyv, mégis több ezer kötetnyi információ fér el rajtuk. Az *Apple iPadjére* azonban már készült olyan interaktív mese-könyv, amelyben leesik a király fejéről a korona, ha a feje tetejére fordítjuk a gépet.

Némely elképzelés szerint a mai értelemben vett könyvek egyre inkább közeledni fognak a filmek felé, vagyis a szövegek mellé egyre gyakrabban társul majd olyan interaktív világ, amelynél már nem is lesz értelme statikus történetről beszélni, hanem az olvasói döntések fogják befolyásolni a megjelenített információkat, akár olyan szinten is, hogy

ezek alapjaiban változtatják meg a történet alakulását.

Persze ki tudja, hogy mit hoz a jövő. Egyelőre még többnyire úgy fogyasztjuk a híreket, ahogyan ötven évvel ezelőtt tettük. Olvassuk az újságot, nézzük a tévét, hallgatjuk a rádiót. Vagy éppen ezek közül egyiket sem tesszük, de akkor is ott lógunk valamelyik netes híroldalon, ahol szövegek, mozgóképek és hanganyagok vannak, mintha csak összegyűrték volna az előző három médiumot. A hírek közvetítésének leghatékonyabb módja napjainkban még ez, és egyelőre nehéz elképzelni, hogy tartalmát tekintve miként változhat. Előbb-utóbb persze majd három dimenzióban élvezhetjük otthon a napi eseményekről készült összefoglalókat, de a tálalásuk minden bizonnyal a régi, jól bevált receptet követi majd.

Éppen ezért örömdetes, hogy a *Protestáns Újságírók Szövetsége* – a *Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskolával* és az *Evangélikus Élet* szerkesztőségével karöltve – november 19. és 21. között olyan médiaműhelyt szervez, amelynek témája az on-line média lesz. Keresztény médiaszakemberek segítenek biztos alapokat építeni mindazoknak, akik szeretnének jártasak lenni az internetes tájékoztatásban. Most és a közeljövőben.

■ NAGY BENCE

EVÉL & LEVÉL & LEVÉL

Köszönetnyilvánítás

Ez úton köszönöm Gáncs Péter püspök úr és egyházunk vezetőségének segítségét abban, hogy a pécsi gyermekklinika, az onkohematológiai osztályon lelkigondozó státus jött létre. 2010. október 1-jén *Némethné Tóth Szilvia* munkába állt osztályunkon.

Nyugat-Európában a gyermekonkológiai osztályon szolgálatot teljesítő lelkigondozó teológiai, etikai, mentálhigiénés, interdiszciplináris (az adott betegségekre vonatkozó orvosszakmai) ismeretekkel rendelkező személy, aki a diagnózisfelállástól kezdve a kezelés és az annak szövődésményei kapcsán újra és újra jelentkező fenyegetettség jelenléte idején segít a szülőknek és gyermekeiknek. Munkájának része a (betegeink jóval kisebb részét kitevő) gyógyíthatatlan gyermekek és szüleik segítése – ameddig lehetséges – az élet megélésében, később a búcsúzásban, majd a gyászban.

A lelkigondozó egy pozitív, szerető, transzcendens erő lehetőségét veti fel a beszélgetések során, természetesen hozzájárva saját emberi érzéseit, gondolatait. Része az élni akarást segítőknek. Idetartoznak a tanárok, a pszichológusok, a mentálhigiénikusok, a gyógytornászok, a művészetterapeuták, a bohócoktorok, a mesemondók, a szülőszállót vezetők stb.

A lelkigondozó nem azonos a kórházlelkésszel. Utóbbi az evangéliumot hirdeti a hozzá forduló rászorulóknak, személyes beszélgetések, kórházi istentiszteletek során. Mivel azonban jelenléte nem folyamatos, illetve elnevezése az egyházhoz erősen kötődő, így korunkban az Istentől eltávolodott emberek nehezebben kéri segítségét. A szülők ilyen irányú „fogycsúszás” azonban nem szabad, hogy gátja legyen a gyermekek lelki felszabadulásának, az életbe való vezetés lehetőségének, illetve ennek tudatosításának.

Évente néhány gyermek nem tud osztályunkról egészségesen hazamenni. Lelkigondozónk egyik munkatársa a már elindult, de reményeink szerint később alapítványi keretek között működő dél-dunántúli otthoni gyermekhospice-szolgáltatnak. Segít, hogy ameddig lehet, gyermeki hittel, bizalommal élhessék az életet otthonukban a gyermekek. Segít észrevenni az általunk is sokszor elfelejtett örömeit az evésnek, alvásnak, játéknak, tanulásnak. Annak tudatában, hogy további gyógyító kezelés már nem lehetséges, segít látni az élet örömeit. Ahogy egy barátom (volt betegem) mondta: látni, ahogy nő a fű.

Örömmel tölt el a lelkigondozói jelenlét a betegeket ellátó személyzet (nővérek, orvosok) szempontjából is. Ismert, hogy a segítő szakmákban a kiegészítő elkerülésére számos pszichológiai módszer létezik. A pszichológia tudományának gyakorlása egy gyermekonkológiai osztályon elengedhetetlen, annak módszereit nem helyettesítheti a lélekápoló munkája. Ugyanakkor meggyőződésem, hogy a szülők és a gyermekek mellett az itt dolgozóknak is szükségük van – függetlenül attól, hogy a vallásról, az egyházzal mit gondol az illető – egy pozitív transzcendens erő lehetőségéről való gondolkodásra, beszélgetésre.

Még egyszer köszönöm a segítséget. Tudom, hogy Szilvia munkáját, mint ahogy mindannyiunkét, a Lélek ereje segíti.

DR. OTTÓFFY GÁBOR *osztályvezető, Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központ (Gyermekklinika, Onkohematológiai Osztály)*

Századik születésnap

A béri evangélikus gyülekezet legidősebb tagja, özv. *Szusa Jánosné Sztrhárszki Erzsébet* november 8-án ünnepelte századik születésnapját.

Az ünnepelt otthonában istentiszteleten – unokái, dédunokái és ükunokái körében – adott hálát hosszú életéért, azért, hogy maig egészséges, és azért, hogy megtapasztalhatta Isten szeretetét.

A család minden tagja közösen vett úrvacsorát az ünnepelttel, akinek ma is mindennapi olvasmánya a Biblia és az *Evangélikus énekeskönyv*. Erzsébet néni minden evangélikus éneket ismer, bár sokat még a régi dallammal énekel. Az ünnepen bizonyosságot tett arról, hogy hosszú és boldog életét Jézusra emelt tekintettel élte.

Isten éltesse az ünnepeltet, áldja meg, és őrizze meg szeretetében!

THURÁNSZKY ISTVÁN *lelkész (Bér)*

Októberi hó a hágón – kárpátjai kirándulás

A Borsod-Hevesi Egyházmegye lelkészei és hozzátartozói október 20-án reggel Kárpátjára indultak.

Beregszászon megtekintettük a Beregvidéki Múzeumot. Miután meghallgattuk az intézmény igazgatójának, *Sepa Jánosnak* az ismertetését a soknemzetiségű településről, a számos érdekességet felvonultató gyűjtemény megtekintésével ismerkedtünk történelmével, majd ezt a városban tett sétával folytattuk. Felkerestük a II. Rákóczi Ferenc Kárpátjai Magyar Főiskolát is.

Következő úti célunk Csetfalva volt. A helység 14. században épült református templomában hallhattunk az épület és a – *Rákócziak, Báthoryak* által is birtokolt – falu történetéről. Megfordult itt *gróf Széchenyi István* is; *Móricz Zsigmond* anyai nagyapja itt volt református lelkész, édesanyja, *Palla-ri Erzsébet* is itt született. Hálát adtunk, amiért a felújított, gyönyörű fakazettás mennyezetű templom ma is sok református testvérnek ad lelki otthont.

Másnap Tiszaújlakon a sóházat kerestük fel, majd a turulemlékművet, melyet a *II. Rákóczi Ferenc* által vezetett szabadságharc emlékére állítottak.

Nagy elszántsággal indultunk a Szinevéri-tóhoz, de útközben az őszből a télbe érkezünk: a havazás miatt csak három ifjú vette a bátorságot, hogy közelebről megtekintse a tavat. A többiek a táj szépségében gyönyörködtek, és a meleg vendéglátást élvezték.

Hóval utolsó napunkon is találkozunk, amikor utunk a Vereckei-hágóra vezetett. Itt keltek át honfoglaló őseink 895-ben *Árpád* vezetésével. A történelmi helyen együtt énekeltük el nemzeti imánkat, a *Himnusz*t.

Hazafelé indulva igencsak értékeltük a busz barátságos melegét. Útközben sétát tettünk Munkácson, majd elbúcsúztunk idegenvezetőnkől, akitől a felkeresett történelmi helyszínek mindegyikén igen értékes ismertetést hallhattunk.

TÓTH MELINDA ANNA *lelkész (Ózd)*

FÓKUSZBAN: AZ ON-LINE MÉDIA

Meghívó médiaműhelyre – Berekfürdőre

2010. november 19–21. (kezdés: péntek, 17 óra!)

A Protestáns Újságírók Szövetsége és az *Evangélikus Élet* szerkesztősége – ezúttal a debreceni Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskolával együttműködve – várja mindazok jelentkezését, akik szívesen bekapcsolódnának az egyházi médiamunkába, illetőleg azokat, akik az elektronikus újságírás és az internetes honlapkészítés területén szeretnének ismereteket szerezni, szeretnék ismereteiket felfrissíteni, elmélyíteni.

A Protestáns Médiaműhely részvételi díja 9990 forint/fő (Prúsz-tagoknak 25% kedvezmény!), amely a helyszínen (Megbékélés Háza – Református Konferencia-központ, 5309 Berekfürdő, Berek tér 19.) fizetendő, és magában foglalja a szállás és (péntek vacsorától vasárnapi ebédig) az étkezés költségét is.

PROGRAM

2010. november 19. (péntek)
15.00: Regisztráció, a szállás elfoglalása
17.00: Köszöntés, a szakmai program ismertetése, a Megbékélés Háza bemutatása
17.30: Előadás: Horváth Csaba, a *Mindennapi.hu* keresztény médiaportál szerkesztője és Illyés Szabolcs, a gazdasági rovat vezetője
18.15: Kérdések az előadóhoz
19.00: Vacsora
20.00: Ki kicsoda? Bemutatójátékos formában. Vezet: T. Pintér Károly főszerkesztő, *Evangélikus Élet*
21.00: Szabad program (esti fürdőzés a termálfürdőben, borozgatás)

2010. november 20. (szombat)
8.00: Reggeli
9.00: Előadás: Szénási Miklós főszerkesztő, *Debrecen folyóirat* – *Párhuzamok a politikai és egyházi kommunikációban*
9.45: Kérdések az előadóhoz
10.00: Előadás: Pásztor Ádám onlinemarketing-tanácsadó, Magyarországi Református Egyház Zsinata – *Útkeresztözésben állunk*
10.45: Kérdések az előadóhoz
11.00: Előadás: dr. Fekete Károly egyetemi tanár, a *Kálvincsillag* főszerkesztője – *A Kálvincsillag üzenete*
11.45: Kérdések az előadóhoz
12.00: Ebéd
14.00: Előadás: Arany Lajos főszerkesztő-lektor, *Főnix* –

Az interjú, az interjúportré jelentősége a református médiumokban

14.45: Kérdések az előadóhoz
15.00: Előadás: Kerekes Sándor stúdióvezető, Kölcsey Stúdió – *A háttérűrszöveg jelentősége a kisközösségekben*
15.30: Kávészünet
16.00: Párhuzamos programok:
– Próbáld ki magad! Rádiós és televíziós interjúkészítési lehetőségek. Az ötlet megszületésétől a montírozott remekműig. A műhelyfoglalkozást vezeti: Kerekes Sándor
– Személyes konzultációk az oktatókkal szakmai problémákról
A kérdéseket várják: Faggyas Sándor vezető szerkesztő, *Magyar Hírlap*; T. Pintér Károly főszerkesztő, *Evangélikus Élet*; Arany Lajos főszerkesztő-lektor, *Főnix*; Enyedi J. Gábor műszaki igazgató, Méliusz Rádió, Alföld Televízió, Debrecen

19.00: Vacsora
20.00: Párhuzamos programok:
– Rádiós és televíziós interjú montírozása – Vágó: Enyedi J. Gábor
– *A Létbátorság* című film megtekintése. Beszélgetés a film szerkesztő-rendezőjével, Andriksa Jánossal
– Termálfürdőzés
23.00: A montírozás befejezése

2010. november 21. (vasárnap)

7.45: Reggeli áhítat
8.00: Reggeli
9.00: Előadás: Nagy Bence, a *Moly.hu* fejlesztője – *Kicsiben is elkezdhetők! Közösségi média*
9.45: Kérdések az előadóhoz
10.00: Az elkészült interjú megtekintése, együttes értékelése
11.00: A Protestáns Médiaműhely zárása
12.00: Ebéd, hazautazás

» **Jelentkezési határidő: november 16., kedd.** Jelentkezni e-mailben lehet a prusz@lutheran.hu vagy az evelet@lutheran.hu címen. A jelentkezés elfogadását a részletes program megküldésével igazoljuk vissza, amelynek tervezete már most megtekinthető a Prúsz (www.prusz.hu), illetve az *Evangélikus Élet* (www.evangelikusélet.hu) honlapján.

HÍREK, HIRDETÉSEK

A zalaistvándi evangélikus templom felújításának javára, ökumenikus összefogással november 20-án, szombaton 15 órakor jótékonyági hangversenyt tartunk a pókaszeptki katolikus templomban, melyre szeretettel hívunk minden érdeklődőt. Zenés-verses műsorral szolgál a Tatai Református Gimnázium arany minősítésű énekkara. A belépés díjtalan. Adományokat helyben gyűjtünk, vagy az UniCredit Bank Zrt. 10918001-00000028-48030001 számlaszámra várjuk „Templom” megjelöléssel.

A Magyar Egyházzenei Társaság (MET) országos ökumenikus kórustalálkozót tart november 13-án 14 órától a fásori református templomban. Az idei találkozó témája: *Őszi ünnepek és az egyházi esztendő utolsó vasárnapjai a kórusirodalomban*. Köszöntőt mond *dr. Hafenscher Károly*, a MET elnöke. A fellépő kórusok nevében is szeretettel vár mindenkit *dr. Kinczler Zsuzsanna*, a program szervezője, a MET pedagógusszekciójának vezetője. Részletes információ a korustalalkozo@gmail.com címen kérhető.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS
Hálásan köszönjük a *vitéz Kapi Béla* temetése és búcsúztatása alkalmával nyújtott egyházi és katonai szolgálatokat, minden segítségét, támogatást, részvényt nyújtást; a kőbányai gyülekezet gondoskodó szeretetét – az alapítványukhoz juttatott adományokat – s mindazt, amivel a fájdalmas búcsút számunkra és sokak számára emlékeztetéssé, méltóságjelvéssé és felemelővé tették.
A gyászoló család

APRÓHIRDETÉS

Asztalosmunkát (szekrények, ajtó, ablak, faépület), festést, mázolást, csempé-, padlóburkolást vállalok. Bajusz László faipari technikus. 30/317-8068.

Az Evangelikus Élet 2005. és 2009. közötti lapszámait letölthetők PDF formátumban a www.evangelikuselet.hu címről

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Jézus Krisztus mondja: „Íme az ajtó előtt állok és zörgetek: ha valaki meghallja a hangomat, és kinyitja az ajtót, bemegyek ahhoz, és velem vacsorálok, ő pedig énvelem.” Jel 3,20 (1Móz 18,3; Mt 25,31–46; Róm 8,18–23/24–25/; Zsolt 50) Vasárnap, az Úr napja. Közösségekben lehetünk Jézussal, ő maga ad lehetőséget erre. Mégis, milyen szomorú, hogy neki kell kopogtatnia, kívül rekedve a vasárnap ünnepén. Ennek ellenére lép, kopogtat, megszólít és vár. Arra, hogy nyíljanak a záruk, hogy meghalljuk őt, hogy elinduljunk, és akarjuk ezt az együtt töltött időt, örömeink, ünnepünk pedig teljessé váljon.

Hétfő

Tanácsot adok, rajtad lesz a szemem. Zsolt 32,8b (Lk 22,61a.62; Mt 7,21–27/28–29/; Jel 21,1–8) A biztonság és a szabadság vágya küzd egymással bennünk sokszor, és az Atya, aki teremtett, tudja ezt. Mert még önmagunknál is jobban ismer. A gondolatmeneteink, tetteink, hajlamaink szokásos zsákutcái nyilvánvalóak előtte – sokkal hamarabb leleplez annál, mint hogy mi ráeszmélünk, merre is tart az életünk. Tanácsol, nekünk pedig szabadságunk van arra, hogy tanácsát komolyan vegyük. Sajnos arra is, hogy az ellenkező irányba induljunk. Az örömhír, hogy még ott is elér az Atya hazahívó hangja. Mégis mennyivel jobb lenne, ha meghallanánk a figyelmeztetést már az első lépés után! Ha bíznánk benne, ha elhinnénk, hogy nála teljes szabadságunk és biztonságunk lehet.

Kedd

A világ elmúlik, és annak kívánsága is; de aki Isten akaratát cselekszi, megmarad örökké. 1Jn 2,17 (Ézs 2,12; Zsid 10,26–31; Jel 21,9–14) Örökös változás kívül és belül. Minden, ami körülvesz, mozgásban van; a tegnapi még népszerű, divatos, elavul, és helyette jön valami új, más – felkeltve a vágyat, hogy birtokoljuk, hogy hasonlítunk rá, hogy megfeleljünk neki. Csak maga Isten van túl időn, változáson, és az, aki életét hozzá fűzi és méri. Az megmarad örökké, bármilyen felfoghatatlan is ez arról az oldalról, ahol az ember az időtér meghatározottságában él.

Szerda

Képesek legyetek felfogni minden szenttel együtt: mi a szélesség és hosszúság, magasság és mélység; és így megismerjétek Krisztusnak minden ismeret meghaladó szeretetét, hogy teljességre jussatok, az Isten mindent átfogó teljességéig. Ef 3,18–19 (Ézs 11,9; Lk 13,1–5/6–9; Jel 21,15–27) A krisztusi szeretet az az erőter, amelyben igazán jól mérjük fel a paramétereit. A hatása alatt megváltozik minden. A lehetetlennek tűnő távolságok megrövidülnek, a feneketlen mélység nem nyel el többé – és az elérhetetlen magaslatok elérhetővé válnak. Ennek a szeretetnek az erőterében gyógyulnak a sebek, szelídülnek a szavak, lágyabbak a léptek. Átéljük a közelséget Istennel és a testvérel. Nincs, ami elválaszt többé.

Csütörtök

Az Úr főlegyeníti a görnyedezőket. Zsolt 146,8 (Lk 13,11–13; 2Thessz 1,3–12; Jel 22,1–5) Görnyedezőként eltűnik a horizont, csak lefelé lehet nézni, nincs perspektíva – út, por, szürkesség. Nehéz súly a hátán, a felfelé tekintés lehetetlensége. Ha Isten felegyenesít, egyszerre már látszik a távlat, nem vagyunk többé a lefelé húzó erők foglyai – ezt kaptuk Jézusban. Levette a súlyos terheket, és megmutatta azt, amire emberségünkben hivatottak vagyunk. Csak vele élhetjük át, mit jelent igazán embernek lenni.

Péntek

Krisztus mondja: „Többé nem mondalak titeket szolgálóknak, mert a szolgáló nem tudja, mit tesz az ura. Titeket azonban barátainknak mondalak, mert mindazt, amit hallottam az én Atyámtól, tudtul adtam nektek.” Jn 15,15 (2Móz 34,10; Mt 26,59–66; Jel 22,6–15) A barátainkkal különleges kapcsolat fűz össze, az életünk részei, beavatottak, és mi is részei, részesei vagyunk az életüknek. Jézus, mikor barátainak nevez minket, megajándékoz ennek a kapcsolatnak a lehetőségével. Nem mechanikus tetteket és egyfajta külső parancsnak megfelelni akarást vár tőlünk, hanem szívből jövő, elkötelezett életet. Beavat Isten tervébe, részesei leszünk mindannak, amiért ebbe a világba jött. Nem maradhatunk közömbösek.

Szombat

Az Úr irányítsa szíveteket az Isten szeretetére és a Krisztus állhatatosságára. 2Thessz 3,5 (Zsolt 116,7; Jel 20,11–15; Jel 22,16–21) Isten szeretete és Krisztus állhatatossága – elérhetetlen mércé. Nem is vagyunk képesek még megközelíteni sem. Mégis irányt jelent, amely felé elindulhatunk, ez az egyetlen járható és célra vezető út. Minden más zsákutca. Csak Isten szeretetének és Krisztus állhatatosságának útja vezet el Isten országába.

■ TÚRI KRISZTINA

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból november 14-étől november 21-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
6.03 / M. Katolikus Rádió <i>Orgonamuzsika</i> 10.20 / m1 <i>Református magazin</i> 10.45 / m1 <i>Református ifjúsági műsor</i> 11.20 / m1 <i>Evangelikus templomok</i> 10.45 / Bartók rádió <i>Vivaldi: A-dúr concerto</i> RV. 532. 12.05 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i> 15.00 / m2 <i>Az Árpád-kor templomai</i> Tarnaszentmária 15.40 / Duna Tv <i>Kisenciklopédia</i> Claude Monet: A napkelte impressziója 16.04 / Kossuth rádió <i>Disputa</i> Korok, emberek, történetek	18.00 / Bartók rádió <i>Kora esti hangverseny</i> Pálhegyi Máté fuvolázik, Elek Szilvia zongorázik, Kántor Balázs gordonkázik 19.15 / PAX <i>Hét ima.</i> Kákay István zenés versfeldolgozásai a Poézis együttes előadásában 19.40 / Kossuth rádió <i>A Muzsikás együttes felvételeiből</i> 21.00 / Filmmúzeum <i>Apám néhány boldog éve</i> (magyar filmdráma, 1977) (89') 21.10 / Bartók rádió <i>Bach: D-dúr szólósvit BWV. 1012</i> 22.50 / Duna Tv <i>Burma – Jelentések egy lezárt országból</i> (dokumentumfilm, 2008) (56')	10.00 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Vivaldi: Glória RV. 589. 10.20 / PAX <i>Biblia Pauperum – szegények Bibliája</i> (magyar ismeretterjesztő film, 2003) (20') 14.35 / Kossuth rádió <i>Tér-idő</i> Hangot adunk 85 éves a Magyar Rádió 14.55 / Duna Tv <i>Kertészek vagyunk</i> (magyar dokumentumfilm, 2007) (24') 20.00 / M. Katolikus Rádió <i>Órjázat.</i> Beszélgetések nemzeti örökségünkről 21.35 / m1 <i>A diadalív árnyékában</i> (angol romantikus dráma, 1985) (92') 22.10 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Vidor: III. orgonaszimfónia	13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház féléórás 15.40 / m1 <i>Zsigmond király ajándéka</i> (18') 16.34 / M. Katolikus Rádió <i>Testvéregyházaink életéből</i> Jelentések a protestáns világból 18.15 / Bartók rádió <i>20 éves a Magnificat gyermekkórus</i> 20.30 / m2 <i>Régimódi történet</i> (magyar tévéjáték, 2006) (50') 1. rész 21.40 / m1 <i>Az alkirályok</i> (olasz–spanyol–német–amerikai filmdráma, 2007) (95') 1. rész 22.25 / Kossuth rádió <i>Esti beszélgetés – kultúráról</i>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangzó a nyíregyházi evangélikus templomból</i> 12.05 / Bartók rádió <i>Hangverseny délidőben</i> Lickl György egyházi műveinek bemutató koncertje 13.30 / Mária Rádió <i>Ószövetség</i> A Szentírás folyamatos olvasása 13.45 / m2 <i>Musica Historica.</i> A Lassus énekegyüttes koncertje 19.49 / Kossuth rádió <i>Pancimanci</i> Magyar népmese Arany László gyűjtésében 22.35 / Duna II. Autonómia <i>„Ósapáink sírja”</i> (magyar ismeretterjesztő film, 2005) (29') 15.20 / Duna Tv <i>A világörökség kincsei.</i> Thingvellir Nemzeti Park, Izland	11.34 / M. Katolikus Rádió <i>Hagyományok éltetői</i> A balatonlellei Kapoli Múzeum 13.32 / Bartók rádió <i>XXI. miskolci nemzetközi kamarakórus-fesztivál</i> A váci Vox Humana egyházi műveket énekel 13.45 / m2 <i>Arborétumok, gyűjteményes kertek</i> 15.04 / Bartók rádió <i>Muzsikáló délután</i> 15.50 / Duna Tv <i>Beavatás</i> Czakó Gábor televíziós esszéje 21.10 / Duna Tv <i>Hableány</i> (orosz játékfilm, 2007) (100') 22.55 / m2 <i>Szemtanúk</i> (horvát filmdráma, 2003) (83')	9.50 / Duna Tv <i>Az egyházi művészet kincsei – Barangolások Toscanában</i> Lucca és Camaiore 10.45 / m2 <i>Nem hunyhat ki a láng</i> (magyar dokumentumfilm) 11.00 / Bartók rádió <i>A népzeneről.</i> Bartók nyomában – Törökországban 13.05 / m1 <i>Delta</i> (tudományos magazin) 20.04 / Kossuth rádió <i>Rádiószínház.</i> Az 1956-os magyar forradalom a korabeli amerikai sajtóban 22.00 / Duna Tv <i>Ópium – Egy elmebeteg nő naplója</i> (magyar játékfilm) (108') 23.00 / m1 <i>Ami megtörtént, és ami megtörténhetett volna</i> Makovecz Imre portréja	10.30 / m1 <i>Evangelikus magazin</i> (Ismétlés: 13.30 / m2) 10.55 / m1 <i>Református ifjúsági műsor</i> 11.05 / m1 <i>Zsoltárvariációk</i> 12.05 / Duna Tv <i>Élő egyház</i> (vallási híradó) 15.00 / m2 <i>Az Árpád-kor templomai</i> Vizsoly 15.05 / Bartók rádió <i>Jubilata Deo</i> Évszázadok egyházi muzsikája 20.04 / Kossuth rádió <i>Az ágytakaró</i> Móricz Zsigmond elbeszélésének rádióváltozata 20.05 / Duna Tv <i>Háború és béke</i> (orosz filmsorozat, 1966) (143') IV/1. rész

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evelet.hu, www.evangelikuselet.hu

Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.

Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztési titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vítális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). Rovatvezetők: Boda Zsuzsa – Új nap – új kegyelem (zsuzsa.boda@lutheran.hu), Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kende@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kende K. Péter (peter.kende@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

